

Оила үа жатыат

АССЕМБАЙ

1991 йил 1 сентябрдан
чиқа бошлаган

33

сон

14 – 20

август

2003 йил

ХАР ҲАФТАНИНГ ПАЙШАНБА КУНЛАРИ СИЗНИНГ БЕФАРАЗ СУҲБАТДОШИНГИЗ

АРМОНСИЗ УМР КЕЧИРДИМ

Алоқа тармокларида 30 йилдан кўпроқ, меҳнат қўлган Насим ака Қобиловни нафакат Самарқанд-да, балки Республикасида ҳам кўччилик танийди. Ўзининг табаруғ 60 ёшини дўсти-ёрлар, шогирдлар ардоғида хуш-хурсандчилк билан қаршилаётган Насим акани сұхбатга тортилди.

- Насим ака, бу қасбга кирип келингизга нима сабаб бўлган?

- Кўчамиздаги телефон симлари баланд симёочлар орқали ўтари. Кўпинча телефонлар ишламай қолади. Шунда уни тузатишга келган алоқачи-электрикларнинг ишига хавас билан бўқардим. "Темир тирон"ларини кийиб, бир марта бўлса ҳам симёочнинг учига чиқишини орзу қилардим. Бир куни шундайд қилдим ҳам. Ўша "Темир тирон" ларни ҳимоя камарисиз ва ялангёёб, бир амаллаб кийиб олдим-да, баланд симёочнинг энг учига кўтарилидим. Мени шундагина пайқаб колишибди ва зўрга тушириб олиши. Ўшанда улардан бирни менга: "Сен мард бола эксансан, ҳозирдан шундай баландга кўркмасдан чиқибсанни, демак, катта бўлсанг сендан албатта зўр алоқачи ёки электрик чиқади", - деб мақтаб кўйди. Шунда фаришталар омин деганини, ишқилиб ўз ҳаётимни шу қасбга бағишладим.

- Самарқанддаги 5-телефон стансияси ишига тушнишида анчагина меҳнат-

ТИНГИЗ СИНГИГАН ЭКАН?

- Самарқанд шахрида юртдошларимизга намунали алоқа хизмати кўрсатиш учун янги стансия қурилиши лойиҳалаштирилди. Шу телефон стансиясининг қурилишига боз бўлдим. Зарур бўлганда ишчипарга қўшилишиб ишладим ҳам. Кейинчалик шу жойда рахбарликка тайинлашди. У ерда анча ишладим. Сўнг, "Контакт" кооперативига, хозир эса "Собирий" фирмасига рахбарлик қиласяялманд.

Шуни ифтихор билан айтишим керакки Самарқанддаги 5-телефон стансияси замонавий искуналар билан жиҳозланди. Кейинчалик алоқачиларнинг вилоят миқёсидаги малақа ошириш базасига айланиб колди.

- Насим ака, устозларининг ҳақида иккى оғиз сұхбат-лашас...

- Албатта. Мен устозларим ҳақида жуда кўн гапларни гапиришим мумкин. Абдусамат Абдухамитов, Бахром Иброҳимов, Ваҳид Йўлдошев, Хохия Кодирова бу рўйхатни яна кўп давом этишига мумкин. Уларнинг ҳар биридан ўзига хос ҳаёт сабоғини олганман. Устозларининг ишлари кўп бўлишига қарамаш ҳамиша шогирдлари билан гаплашишга, уларнинг турмуши билан кизиқиб, муаммоларини ечишга вакт ажратишарди. Мен ҳам ўз шогирдларимга устозларимдек ёзтиборли, меҳрибон бўлишига характер қиласман.

- Сиз оиласда ҳам меҳрибон ота, ғамхўр рўзгор бошлиғи экансиз..

- Оиласиз ҳаммамиз учун азизидир. Хизмат юзасидан эрта кетиб кеч келсам-да, қанча бўш вақтим бўлса ҳаммасини оиласига бағишлайман. Менинг оиласи, фарзандларимга бўлган меҳриб ўзгана. Рафиқам Бибиражаб ажойиб аёл. У ўй-рўзгоримни батартиб, озода тутиб, фарзандларимни оқ ювиб, оқ тарайди. Бу билан менга ўз касбим бўйича кечи-ю, кундуз ишлашим ва янгиликлар яратишинг имкониятлар яратиб берди. Уч-қиз, бир ўғилини углайтиридик. Шукр, тўққиз на-

фар набирамиз бор.

- Ҳаётингиздан кўнглингиз тўқ, баҳтиёрсиз. Аммо, армонларингиз ҳам борми?

- Ҳаётда нимани орзу қилган бўлсам ҳалол меҳнатим билан эришдим. Армонларимга келсак. Ҳозир коммуникация соҳаси мисли кўрилмаган тезлик билан ривожланиб бормоқда. Агар ўшроқ бўлганимда ўзбекистоннинг янада гулларни яшинаучун янаям кўпроқ ўз хисамни кўшган бўлар эдим.

- Сиз бугун обрў-эътиборли, пиру-бадвлатсиз. Бунда ота-онангизнинг ҳам хиссаси бор, деб ўйлайсизми?

- Нимагаки эришган бўлсам, ота-онамдан миннатдорман. Уларнинг маслаҳати, ўтилари билан иш тутиб кам бўлмадим. Улар бизга: "Халол меҳнат қилиб, ҳалол бўлинглар, одам-

ларни хурмат килинглар. Касбларингизни ардокланглар, дея насиҳат килишарди. Бугун эса айнан шу гапларни ўзим фарзандларимга ва набиралимга айтаялман.

- Насим ака, Мустақилигимизнинг 12 йиллиги арафасида кўнглингиздан нелар кечаяпти?

- Шукроналик ва кувонч бор дилимда. Барча ватандошларимиздек, юртимизда тинчлик бўлишини, фарзандларимизнинг баҳти ўсишларини истайман. Энг муҳими инсонлар орасида меҳру оқибат кўтарилиб масин. Йилдан-йилга юртимиз гуллаб-яшнайверсин.

- Биз ҳам сиздек меҳнаткаш, олийжоноб инсонлар юртимизда кўплаянаверсин, - деб тилак билдирамиз.

Басира САЙДАЛИЕВА

Республика Болалар жамғармаси фаолиятидан

Яқинда Республика "Ёш авлод" Кенгашининг навбатдаги учинчи сессияси бўлиб ўтди. Анжуманга республикалигининг барча вилоятлари, Кораллопигистон Республикаси ва Тошкент шахридан кенгаш аъзолари иштирок этилди.

Сессиянинг биринчи иш куни кенгаш аъзолари; бола ҳукуклари тўғрисидаги масалалар; мактаб ишларидаги ўзини ўзи бошкарши; ижтимоий масалалар ва кекса авлод хакида фамхўлии килиш; ахборот воқитларни жамоатчилик билан алоқа масалалари; иктисодий масалалар; экология; соғлом турмуш тарзини тарғибот қилиш деб аталаув 7 та қўмитага бўлиниш деб бошлади. Тренинг, сұхбатлар, фикр алмашишлар бўлиб ўтди. "Ёш авлод" Кенгаши Низоми тақдим

етилди ва муҳокама қилинди. Кенгаш аъзолари тақлифига кўра, Низомга бъаззи бир ўзгартришилар кирилди, сўнг бир овоздан қабул қилинди. Кенгаш аъзоларининг ўз вазифалари бўйича хисоботи тингланаб, муҳокама қилинди. Шунингдек, шу куни қўмита раислари сайданди ва спикер (кенгаш раиси) вазифаси учун бўладиган сайлов комиссияси тузилди. "Ёш авлод" Кенгаши раислигига 6 та номзод кўйилди.

Иккичи кун "Ёш авлод" Кенгаши қўмиталарининг умумий мажлиси бўлиб ўтди. Сўнг кенгаш аъзолари Ўзбекистон Республика Олий Мажлиси депутати, Инсон ҳукуклари бўйича Миллий маркази раиси Акмал Саидов билан учрашиди. Кенгаш аъзолари ушбу учрашувда парламент, сайловлар, сиёсий институтлар тўғрисидага жуда тўлиқ маълумот ва тушунчалар олиши. Республика маънавияти ва маърифат маркази бошлиги Куддус Аъзамов билан учрашувда республикалигизда маърифат ва маънавияти дастурларини амалга ошириш ишлари қандай бажариладиган хусусида сўз

БУГУНДАН БОШЛАНАР КЕЛАЖАК

кампанияси бўлди. Номзодлар ўз дастурлари ва режалари хусусида сўзлаб беришид. Қўмиталарда "Сайловда сенинг ўрнинг" мавzuида тренинглар бўлиб ўтди. Ҳар бир қўмита ўз номзодларига овоз беришига чақириб чиқишилар килишиб, тарғибот-ташвиҳот ишларини олиб боришид. Спикерликка номзодлар ҳар бир қўмиталарда ўз да-

турларини химоя килиб, берилган салволларга жавоб беришиди. Сўнг номзодларга яширин йўл билан овоз бериш бўлиб ўтди.

Сессиянинг тўртинчи куни мандат комиссияси ва кузатувчилар иштирокида овозларни ҳисоблаш ишлари бўлиб ўтди. Сайлов натижасига кўра, бир номзоддан тошкентлик Азиз Юсуфов ва франгоалик Сардор Абдуллаев энг кўп овоз олиши. Шу сабаб, иккича тур сайлов ташкил этилди. Сайлов натижасига кўра, "Ёш авлод" Кенгаши спикерлигига Сардор Абдуллаев сайданди. Спикер ўзига билдирилган ишончи оқлашга ва зиммасига юқлатиган вазифани астойидил бажариша сўз берди.

Шунингдек, сессиядаги ойда барча БМТга аъзо давлатларда бошланган "Ҳар бир фарзандга - меҳр, ўзтибор" Ҳалкаро ҳаракатининг мазмун-мақсади ҳақида алоҳида тўхталиб ўтildi. Кенгаш аъзоларига болалар манзузатига каратилган ушбу ҳаракатда фаол иштирок этишлари ва жойларда тарғибот ва ташвиҳот ишларига вазифа қилиб топширилди. Сўнгги кун 18 га тўлган кенгаш аъзолари сертификатлар топширилди. Кенгашнинг бошқа аъзоларига уй вазифалар топширилар берилди.

Хулкар ҲОТАМБОЕВА

Хотин-қизлар қўмиталари фаолиятидан

ҲАР ИШДА ТАДБИРКОР ВА ФАОЛ

Тошкент вилояти Қибрай тумани хотин-қизлари ҳаёти билан танишаркансиз ҳар бир аёл — бир дунё эканлигига амин бўласиз. Қуидида жисми-руҳи мустақиллик қўёшидан нур олган қибрайлик аёллар дил сўзлари билан танишасиз.

Сувратда: (чандан ўнга) Рашида ТОШМАТОВА — Қибрай шаҳарчаси хотин-қизлар қўмитаси раиси, Дијором ТУРСУНОВА — туман хотин-қизлар раиси вазифасини бажарувчи, Мухайд БОБОКАЛОНОВА — тадбиркор.

Рашида ТОШМАТОВА — Қибрай шаҳарчаси хотин-қизлар қўмитаси раиси.

- Маҳаллани мен кўнглини ўйи деб атагим келди. Чунки оксо-қолимиз Бахтиёр Усмонов энг биринчи навбатда ярашириш комиссиялари фаолиятини ях-

шилашга эътибор қаратишмизни талаб килдид. Ёш оиласларни мустаҳкамлаш, кўллаб-куватлаш, улар орасида ажримларга йўл қўймаслик максадида ёш оиласлар билан ишловчи 9 қишиндан иборат масхус комиссия тузилди. Комиссия таркиби туман ФХДЕ бўлуми, никохгача тиббий кўрикдан ўтказиш физикорлари, жамғарма раислари ва бошқа вакиллар киритилди. Комиссия аъзолари зиммасига "Ёш оиласлар" турмуш мониторингини олиб бориш вазифаси топширилди. Undan ташқари "Тўй, ҳашам ва маъракалар" ни ичкни килиб ўтказиш комиссияси ҳам ҳаммиша хушёриклида иш олиб боради. Ҳоз бадвлат, ҳоҳ ўтҳап оила бўлсин пайшанба, етти, йил каби маъракалар ўтказишга чек кўйдик.

Наргиза НАЗАРОВА — шогирдлари даврасида.

Насиба СОЛИЕВА — "Фурқат" маҷалласи хотин-қизлар қўмита-си раисаси.

- Якинда 55 ёшли бир онахон келининг ажрим когози беришимизни сўраб мурожаат қилди. Аввал келин билан ўғлингиз сұхбатини олай, кейин бир гап бўлар, — дедим. Дастлаб ўғли, кейин келин билан сұхбатлашиб, хайрон-у, лол қолдим. Нима эмиш, автобусда ишга кетаётган келин бир син-фдоши билан салом-алик килган. Автобуснинг орка ўринидигида ўтириб кетаётган кайнота келинининг бу ишини одобсизликка йўйган, келинга ҳар хил айблар тақай бошлашган, ҳатто "хўйнаткор" га чиқаришган. Ўда йўқолиб колган нарсаларнинг ҳам айбори келин бўлиб қол-

ган. Оқсоқолимиз Толиб aka Тўраев ва фоаларимиз билан бир галашиб ушбу оиласи сақлаб қолдик. Баъзида одамларга моддий ёрдам бериш талайтина му-

аммоларга дуч келамиз. Эр ҳам, аёл ҳам ҳеч қаेरда ишламайди-ю, моддий ёрдам сўраб келишини канда килишмайди. Ишга жойлаб кўйилки, десак, эркак ишлашни хоҳламайди. Unday одамларга конунга хилоф равишда ёрдам беролмаймиз. Агар эр-хотин бирор ташкилотда ишлашса-ю, фарзандларини бокиш учун маошлари етмай турган бўлса. Бундай оила-

Насиба СОЛИЕВА — маҷалла фаоллари даврасида.

ларга бажонидил ёрдам бера миз.

Хуллас, Қибрай туманидан қайтаяпман-у, ҳам оиласи, ҳам жамият орасида ўз маъқеига эга бўлган аёллар сони тобора ортиб бораётганидан хурсанд бўлдим. Мехнат қилган инсон ҳамиша элда азизу мукаррарм бўлишига чин юракдан ишондим.

Нигора ЙЎЛДОШЕВА

АЁЛЛАР ДАВЛАТ ВА ЖАМИЯТ ҲАЁТИДА

Ҳозирги вақтга келиб, давлат ва жамият ҳаётида аёллар роли қандайдахвозда?

1998 йил 2 марта "Ўзбекистон Республикаси Давлат ва жамиятини куришда аёллар ролини ошириш чора-тадбирлари тўргисида" Ўзбекистон Президенти Фармони кабул килинди.

1998 йил "Оила йили" деб эълон килинди. Кейинчалик аёлларнинг ижтимоий ва маддий ахволини янада яхшилаш, уларниң оила ва жамиятдаги ролини кучайтириш, аёлларнинг ижтимоий ҳётининг барча соҳаларини ислоҳ қилишади, давлат ва жамият куришида фаол иштирок этишлари учун шарт-шароитлар яратиш мақсадидан 1999 йил Президент Фармони билан "Аёллар йили" деб эълон килинди.

1999 йил 18 февралда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Мажхамасининг 73-со, Қарори билан "Аёллар манфаатларини таъминлаш ва химоя килиш юзаидан давлат дастури" тасдиқланди. Унда күйидаги чора-тадбирларни амалга ошириш белгиланди:

● Аёллар манфаатларини химоя килишнинг хуқуқий асосларини такомиллаштириш ва уларнинг давлат, жамият ва маддий куришилтиги, жамиятин демоатикати ва маънавий янгилашдаги ролини ошириш; ● Аёллар манфаатларини оналлик ва балаликни муҳофаза килиш бўйича кабул килинган халқаро, давлат, бошқа конуничилик ҳамда хуқуқий нормаларнинг амалга оширилиши юзаидан мониторинг тизими-ни ишлаб чиқиш ва таъминлаш;

● Барча даражалардаги бошкабар тузилмалирида аёлларнинг ролини ошириш. Фуқароларнинг ўзини-ўзи бошкабарни организорларида, ҳукуматта қараша бўлмаган ташкилотларда ва жамоа бўйлашиларнада аёллар фаол иштирок этиши учун шарт-шароитлар яратиш;

● Онлар ва болалар соглигини мустақимлаш, хисмоний тарбияни ривожлантириш, таълим даражасини оширишни таъминловчи шарт-шароитларни шакллантириш;

● Онларда кўзлайманчилик оиласи мұхитини, болалар тарбияни ривожлантириш, хамонишини мурасимлайди аёлларнинг мақсадидан 6-йилдан бўлди;

● Иккисоди исполниотарни амалга оширишади, тадбиркорлик фаолиятини ривожлантиришади аёлларнинг фаол иштирокни таъминлаш;

● Гендер муммомлари, шу жумладан ёш авлодни тарбиялашда, оиласи шакллантиришади, ижтимоий-иккисоди қайта ўзғартишишада ва жамиятни маънавий-ахлоқий ривожлантиришади аёллар ролини ошириш бўйича имлий ва ижтимоий тадқиқатларни кенгайтириш ва қуцулгашибайтиш.

Касаба уюшмалар тизимида асосий ётибор аёллар ролини кучайтиришга қаратип мөқаддис.

Касаба уюшмалари бошқарув лавозимларидаги аёллар сони катта. Касаба уюшмалари Федерацииси кенгашси раиси ва ўринбосарларидан бир, 25 ишлаб 50 бўйича аёллар ролини кучайтиришга қаратип мөқаддис.

Хуллас, Республика жамоат ва ижтимоий ҳаётида аёллар иштироки юкори дарахага кўтарили.

Ўзбекистонда кўпгина ноҳукамат ва жамоат ташкилотлари амал килмоқда. Ишбилимдор аёллар асосида "Софлом авлод учун" халқаро хайрия жамғармаси, Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитаси, Аёллар ресурс маркази ва бошқалар.

(Давоми бор.)

ЯНГ ЛОЙХА ИМЗОЛАНДИ

Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитаси ва UNFPA — БМТнинг Ахолишунослик Жамғармасининг "Ўсмирларнинг репродуктив саломатлигини сийёси" ва жамоатчилик томонидан кўллаб-куватлашни ошириши юзаидан тайёрланган кўшима лойхаси 2003 йилнинг 14-юни оиди. Республика муммомлари кимининг ишлаб иштирокидан ишлаб қилинган "Софлом авлод учун" халқаро хайрия жамғармаси, Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитаси, Аёллар ресурс маркази ва бошқалар.

Лойханинг мисади: ўсмирларнинг, айниқса ўсмир қизларнинг репродуктив хуқуқлари ва репродуктив саломатлигини ҳамда ахборотлар олиш доираларини кенгайтириш, репродуктив саломатлигидаги бирорига ишонч асосидаги дустони ёндешув хизматларидан фойдаланиши кенгайтиришадан иборат. Кунин кече Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитасида бош Вазир ўринбосари, Республика Хотин-қизлар Қўмитаси Даъумолова, ҳамда БМТнинг Ахолишунослик жамғармаси фонди раҳбари Несим Тунай томонидан ушбу лойхани имзолаш маросими бўлиб ўтди.

НИГОРА

ИШБИПАРМОН АЁППАР УЧУН

Республика хотин-қизлар Қўмитаси қошида Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитаси ва Европада хавфисизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг Тошкентдаги Маркази ҳамкорлигини тадбиркор аёллар фаолиятини янада яхшилаш учун Ахборот Маркази ташкил этилиб ўз ишини бошлади. Республика Хотин-қизлар қўмитаси раисининг ўринбосари — Дијором Турсунова билан ташкилотидан дилобар Қобулова бу ҳақда шундай деди:

- Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси ва Европада хавфисизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг Тошкентдаги Маркази томонидан ишлаб чиқарилган аёллар тадбиркорлигини ривожлантириши кўзлочи лойҳа иккита кисмдан иборат бўлиб, иккита босқичда амалга оширилади. Ўзбекистонда аёллар тадбиркорлигини ривожлантириши мавзусида иккита кунлик семинарлар ўтказилади. Ушбу семинарлар даставасда 8 ва вилоятда — Тошкент, Хоразм, Бuxоро, Самарқанд, Андіжон, Сирдарё, Каҳгадарё вилоятлари ва Коқаралпогистон Республикасида ўтказилади. Бу семинарларда аёллар тадбиркорликка оид хуқуқий масалаларда ахборотлар берилади. Амалдаги қонун-

коидалар, мөвёрий хужжатлар ва социаллар тўғрисидаги маълумотлар ташкилотидади. Семинар қатнашчилари тажрибалари ва муммомлари хусусида ҳамкаслари билан фикр алмашидилар. Жойларда ўтказилётган семинарларда Биринчи марта Европа хавфисизлик ва ҳамкорлик ташкилотидан Тошкент Марказидаги малакали тренерлари иш олиб борадилар. Семинарлар пайтида ечилган масалаларга, берилишларини аёллар оиласида яхшилашади.

Семинарлар пайтида ечилган масалаларга, берилишларини аёллар оиласида яхшилашади. Бу иккита кунлик семинарларда аёллар тадбиркорлигини ривожлантириши кўзлочи лойҳа иккита кисмдан иборат бўлиб, иккита босқичда амалга оширилади. Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитаси раисининг ўринбосари — Дијором Турсунова билан ташкилотидан дилобар Қобулова бу ҳақда шундай деди:

- Марказ ўз фаолиятини бошлагандан бери қайси вилоятларда семинарлар ўтказилади? - Хозинчига Тошкент ва Хоразм вилоятларида семинарлар ўтказилади. Амалдаги қонун-

жуда жонли ва қизиқарли тарзда ўтган сұхబатлар, фикр алмашинув саволлардан маълум бўлдики, тадбиркор аёлларимизнинг хуқуқий билимлари ёмон эмас, тажрибалари ҳам кўнгилдагидек. Лекин шу соҳани ривожлантириши ташкилотда яхшилашади. Зарур бўлган масалалар ҳам бир талай экан. Хуллас тадбиркорларимиз жуда фарвати, қизиқувчан эканликларидан хурсанд бўлдик. Шу ийлини охирига қолган вилоятларда ҳам семинарлар ўтказилади. Шу тадбиркорларидан Ахборот Марказидаги тадбиркор аёллар бизнесни ривожлантиришида аёллар оиласида ишлаб қилинган анкеталарни тўлдириб берадилар. Шу тадбиркорларидан анкеталарни тўлдириб берадилар.

Лойханинг мисади: ўсмирларнинг ишлаб иштирокидан ишлаб қилинган "Софлом авлод учун" халқаро хайрия жамғармаси, Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитаси, Аёллар ресурс маркази ва бошқалар.

Лопа АХМЕДОВА

КҮНГИЛ ҚЎЗҒАЛГАНИ, ШЕЪР ЁЗИЛГАНИ ЯХШИ...

Шеърни, адабиётни кадрлайдиган, сўзга, санъатга бефарк бўлмаган халкмиз. Балки, шунинг учун ҳам "Оила ва жамият"га келалётган ҳатларнинг учдан икки кисми шеърий машқларидор. Бу ҳатларнинг музалифлари ўзбекистонимизнинг турли мансизламонларида яшайдилар.

Зуҳроҳон Эсонава
Сурхондарё вилояти, Сариосиё туманидан, **Фарҳоджон Умрзоков** Фарғона вилояти, Охунбобоев туманидан, **Абдунаби Исожонов** Тошкент вилояти, Келес шахридан, **Абдураҳмон Тўлабоев** Намангандан вилояти, Чорток туманидан...

Лекин қайси жойда яшамасин, истаклари битта: ўзлари ёзган машқларининг "Оила ва жамият" саҳифасида чоп этилишини истайди. Истак билан имконлари яқин келиб қолган иходкорлар ҳам бор, албатта.

Бу дунё кўп айланади,
Айланамиз тинмайин.

Бу дунё кўп сойланади,
Сойланамиз тинмайин,- деб ёзди Тошкент олийгоҳларининг бирда таҳсил олаётган талаба **Ўлмасжон Тўра-ев**. Унинг:

Тунларим - беором. Кундузларим тун, уйғотади. Кими илк Туйғуларим устундир. Мендан да устун мухаббати, кими боясали беролмас бир гарбутун, лалиги, яна бошка бирори она қишлоғини эслайди. Жигарлик хиссийети ҳам табиати каби кўнгилга доим сезиладиган туйғу. Шунинг учун она, ота, фарзандга мурожат қилиб ёзилган машқлар ҳам кўп учрайди. Сурхондарё вилоятидан **Сафарали Хайдар-ров**, Тошкент вилоятидан **Жа-**

каршилик талаба **Мавжуда Жумаева** газета таҳририятига юборган машқлари ҳақида ҳам шу фикри айтиш мумкин. Ёшликининг дунёга нигоҳи бошқача бўлади. Ёшликининг кўзлари бошқалар кўролмаган гўзлапликларни илгайди. Шунинг учун улар кўп ҳайратга тушидилар, кўп ҳаяжонланадилар. Шу маънода таҳририяти йўлланган машқлардан аксариятининг ёшларга тегиши эканлиги ҳам табиий бир ҳолдир. Наманганлик ўкувчи **Нозигул Раҳимова**, Каршидаги лицей талабаси **Дилнавоз Муродова**, Навоий шахридаги техника коллежи талабаси **Юлдуз Тоҳиева**, зарафшонлик мактаби **Тупрок қадар** сингиб кетган шеърлар қанча, ўкувчи **Бу дунёда ўз ғанини ерлар қанча.** Рустамжон Бара - Бир шоирга каев, Кашиб туманидаги касбхунар коллежи талабаси **Ойдин Муродова** каби ҳаваскор иходкорлар машқларидаги түгулар, кечинмалар бир-бирига жуда яқин.

Фақат сендан таскин тополдим,
Шеърим, менинг сирдошим - ёғиз. Мехр бериб, сендан куч олдим, Сен ҳаммадан қудратлисан сўз.

Самарқандлик мактаб ўкувчisi **Зулхумор Ашуроев** машқларидаги сўзга, шеърга ишонч қайси бир куринишларда унинг барча тенгдошларида акс этади.

Ёшdir-каридир инсон қалби ҳамиша табиати боғлик бўлади. Кўйшининг ловуллаб чиқиши, гуллар очилиши, ёғирларининг шовуллаб ёғиши, камалакнинг осмонга тортилиши - бари-бариға қараб шеърга ҳавасманд кўнгилларда галати тўйгулар ётган талаба **Ўлмасжон Тўра-ев**. Унинг:

Тунларим - беором. Кундузларим тун, уйғотади. Кими илк

Туйғуларим устундир. Мендан да устун мухаббати, кими боясали беролмас бир гарбутун, лалиги, яна бошка бирори она қишлоғини эслайди. Жигарлик хиссийети ҳам табиати каби кўнгилга доим сезиладиган туйғу. Шунинг учун она, ота, фарзандга мурожат қилиб ёзилган машқлар ҳам кўп учрайди. Сурхондарё вилоятидан **Сафарали Хайдар-ров**, Тошкент вилоятидан **Жа-**

мила Тўлаганова, Тошкент шаҳридан **Мехмонали Отакулов**, Нарзулло Саломов, кумкўронлик Зумрад Аброе-

ва, булоқбошилик **Раъно Жуманиёзов**, фарғонали Одина Паттаева, қашқадарёлик Зулфия Лутғуллаева, сурхондарёлик **Хусан Сувонов**, қорақалпоғистонлик **Козокбой Курбонбоеев** каби муҳлисларимиз ўйлган мактублардаги шеърий машқлар юқоридаги фикримизни далиллайди.

Бу дунё эскидир,
дунё бедаво, Келмокнинг кетмоғи бўлар экандир, деб ёз-ўзларни ҳаёт фалсафасини ёзди пойариқлик кекса отахон, меҳнат фахрийси **Турди Турсунов.**

Бу дунёда ўз ғанини ерлар қанча... деб шоир Мухаммад Юсуф хотириасини йўқлади хоразмлик милиция катта сержантни **Бекмурод Усмонов.**

Кўйи турганингиздаги, "Оила ва жамият"га ихлос қилиб ўз машқларини юборган илосманларнинг ёши ҳам, қасби ҳам турлича. Аммо, уларни замон ва макондан бошқа яна бир нарса бирлашибди туради. Улар кўнгил кишилари. Агар кўнгилларига бир чўй тушмаса, ҳаяжонланмаса, одам минг уринган билан икки сатрни оҳангдор қилиб тизиб, бир-бирағига мослаб ёзомлади. Кўнгилнинг эса уйғониб, ҳаяжонланниб, ҳайратга тушшиб тургани яхши. Одам ҳеч нимадан ҳайратланмаса: "Ҳа гул очи-лиди, нима бўлиди?", "Ҳа, онамни сочи оқарибди, нима бўпти?" - деб ўзмма нарсага кўл силтаб бораверса, куриган оғодай факт жисм одамига айлади қолади.

Шунинг учун кўнгилнинг кўзгалиб, шеърнинг ёзилиб тургани яхши. Том маънодаги шеър-санъат дараражасига етказиб шеър ёзиш эса шоирликни кисмат билганлар, унга умри, ҳаётини тикканларлагига насиб этади.

Кутлибека РАҲИМБОЕВА

1. Ўглим, сен менсан. Лекин, мен, сен бўлолмайман! Чунки мен ҳаёт - умр йўлиминг кўпроғини юриб, кезиб, кечиб кўйдим. Энди қайтолмайман. Эрта ҳам эмас, кеч ҳам. Буни яратганинг ўзи билади. Сергак бўл. Аввало туққан-туғишганинг, ўзлигингини, сўнг ўзгларнинг қалбига кириб бор. Элинг, махалланг,

ЎГИЛЛАРИМГА...
жамоанг, Ватанни асра!

Улар кўз корачиқларимиз!

2. Ўглим, устоzlаринг хизматларини оқла, шогирдларинг сўроқла! Сен ўғил боласан. Йигит сўзидан — арслон изиздан қайтмаган. Фикринг, қарашларинг, ҳатто, ҳатти-ҳаракатларинг, кўз нигоҳларинг, қалб давлатларинг, меҳнатинг, роҳатинг; дўстларга қарашларинг, рақибларга муносабатинг, ўғил бола бўлсин! Ўзглар тош отса ҳам, сен тош отма! Оқиллар — ноҳаиллик ишга кўл урмаслигини унутма!

Тарбия соати

вив - севилишда шошилма, ўзинги йўқотма!

3. Ўглим, қошиб, қошиб, ҷаҳринг мөнхатимиз маҳсулли будгойдек, будгойранг, юрагинг, фикринг, борликга, инсонга, Ватанга, ҳатто жонингворлардан тортиб, набобот дунёсига, ўзбемизмизнинг маҳсулоти паҳтадек оқ бўлсин! Чунки юраги оқликда хосият кўп. Гамғинлик онлари бўлмайди, юрак - кўнгил оқлиникнинг ўзи, умр йўлининг белгилайди.

4. Ўглим, дўстинг сочингдан ҳам кўп бўлгани, хўп бўлгани ишни! Сочни ҳам асрай билсанг соҷидир. Асрай олмасанг, тош бошингда ҳам кийин. Соч тўкилиб кетиб, бошга кал деган номни юклайди. Дўста ҳам бефарк қарасанг, у сендан сочингдай узоқлашиб қолади, ёғизланиб қоласан, ота ўғли!

5. Ўглим, душманинг ондасонда бор. У сен билан гоҳ йўлда, гоҳ чўлд, кўпинча кўнгилнинг тез-тез учрашиб туради. У сенинг қалади, йилаб гапиришингга, фикрингни теран бўлишига давлат этади. Бил... у йўлинга тўшалган ҷанглар, пойнингни билиб босмасанг, оғингнига суқилади, сўнг майдалайди. Пойнинг газакласа, шифосини томпок мушкурдир. Ахир, касалликнинг келиши осон — кетиши кийин, ўглим! Шунинг учун оғо бўй! Пойнинг тийиб, тилинг чеклар, йўлининг аввалидан чамалаб, ўзингни мустаҳкам иродада, бардош билан кўлга ола бил! Ўглим, айтганим кил!

6. Ўглим, сен келажак ийлигисан! Юрагимнинг тиник сувисан. Иккى дийдам — кўзимсан! Элда айтар, дил тафтиш — пок сўзимсан! Менинг ўзлигим, истиқболимда - сенда, набираларимда на-моён бўлишнинг асло-асло унтаётма, жон ўғлим!

7. Ўглим, гап ташувчи, сўзамол, ўр, шарттагуфт бўлма! Бу фазилатлар сенга, инсонга, ўглимга ёт!

8. Ўглим, ички гўзалликка алоҳида эътибор билан қара. Ташики гўзаллик ҳам керак. Фақат меҳнат билан топилгандик эвазига таяниб, ўртача кийин.

9. Ўглим, гап ташувчи, сўзамол, ўр, шарттагуфт бўлма! Бу фазилатлар сенга, инсонга, ўглимга ёт!

10. Ўглим, билим, хунар — инсон савиясини беглилайди. Билим, хунар, савия эгиззаклар. Уч оға-ини ботирлар. Умринг қадар бу уччаласини кўпайтириб юр! Уларнинг мукаммал ишланганини, амалиётдан - ҳаётдан оласан, бир қисмини китоблардан. Вақт кўпидир - ўйкунинг бир қисмини чегириб ташласанг, олам гулистан, ўғлим!

11. Ўглим, гап ташувчи, сўзамол, ўр, шарттагуфт бўлма! Бу фазилатлар сенга, инсонга, ўглимга ёт!

12. Ўглим, ички гўзалликка алоҳида эътибор билан қара. Ташики гўзаллик ҳам керак. Фақат меҳнат билан топилгандик эвазига таяниб, ўртача кийин.

(Давоми бор.)

Эргаш АТОЕВ

Навоий вилояти

Кизилтепа тумани

«Тошработ» ш./х.

Газетхон — газета
ва ҳаёт ҳақида

Хожумурод
БЕГАЛИЕВ
Кашқадарё вилояти
Қамаша тумани

Эрталаб ишга кайфиятим бузилиб, тушкун холда келдим. Чунки, тикилинч автобусда гувохномамни, уйимизнинг калити ва пул солинган хамёнимни кимдир ўғирлабди. Аксига олиб шу куни бир ташкилотга мажлисга боришим қатнашишим керак эди. Аксига олиб...

Хулас, яна одатдаги ташвишларимга

МЕН СЕНИ

шўнгидим. Бироздан сўнг хонамизнинг эшиги аста очилди. Ичкарига бир ўсмир журъатсизига бошини сўқдида: "Мумкинми?" - деб сўради.

- Киринг, - дедим.

Бола кўлдаги коғоз турмагини эззилаганча стуллардан бирига келиб ўтириди.

Кийимлари ўнгиги кетган. Юпун. Сочлари ўsic, ювимаганига ҳам анча бўлганга ўхшайди.

- Кел, болажон, менда бирор ишининг борми ёки сен ҳам ёзиб турасими? - деб савол бердим.

- Сиз Басира опамисиз? - сўради у ийманиги. Мен тасдикладим.

- Мана бу сизнинг гувохноманлизми? Мен боя бекатдан топиб олдим, - деди у бироз ҳаяжон билан.

- Кел, болажон, менда бирор ишининг борми ёки сен ҳам ёзиб турасими? - деб савол бердим.

- Сиз Басира опамисиз? - сўради у ийманиги. Мен тасдикладим.

- Мана бу сизнинг гувохноманлизми? Мен боя бекатдан топиб олдим, - деди у бироз ҳаяжон билан.

- Кайси мактабда ўқисан, - деб сўради. У эса: «Мен мактабда ўқимай кўйганиман», - деди.

- Отам билан онам ажрашиб кетишган. Иккисининг ўз оиласари бор. Мен эса Сафбононда бувим билан яшайман. Бувимнинг кўзи кўрмайди, унга ўзим караб тураман. Тухум, карташка қайнатишни ҳам биламан. Бозордан нон олиб келаман. Шундай килиб бувимни боқаман, - деди.

- Яхши бола эксансан-ку, шунча ишни бир ўзинг қиссан. Ота-онанинг ҳам мазза бўлса керак. Сенек дастёрлари бор экан, - дедим.

- Бувим пенсия олади. Кейин кўшини ларимиз ёрдам берадилар, - деб сўзи-

ни давом эттириди Алишер.

- Ота-онанг-чи? Нима улар ёрдам беришмайдими?

- Бир марта мактабга кийим олиб беринг, деб отамнинг олдига бордим.

Ища

ин эса бемалол гапира бошлаганди. У девордаги табият манзараси акс эттирилган суратга тикилиб турди-да: «Мен ҳам шундай расм чиза оламан», - деди.

- Алишер, истасанг, душанба, сесанба кунлари келгина. Сени

дим. Лекин, ўзимни кўлга олдим-да: «Майли, кечирдим, лекин иккичи бундай қилмагин», - дедим унинг бушини силаб. У мендан койиш кутган эканми, билмадим. Чехраси ёришса-да, хамон ҳикилаб турарди. У билан яна бир оз гаплашдим. Унга қайта-қайта бу ишнинг хатолигини тушунтирдим. Мажлисга кетишм керак бўлгани учун, нарсаларимни олиб хондан чиддим. Алишер билан бекатда ҳам анча гаплашиб турдик. У кулиб мен билан хайрлашаркан: «Ҳали албатта келаман, мени рассомингиз билан таниширасиз-а?» - деди қайта-қайта.

Шундан бўён анча вақт ўтди. Лекин ундан ҳалигача дарақ йўқ. Мен эса негадир унинг келишини кутаяпман. Қаерларда кирибдайкин? Бемеҳ ота-онаси ни соғини бориб, ўқиси-ўқиси наиглаб юрганимикан? Бувисининг ахволи бу бўлса... Мен Алишернинг номини ўзgartирдим. Эҳтимол, мен танимаган бошша Алишерлар ҳам бордир? Ота-оналар ўзларининг ҳәётларини тингнига қайтадан куриб олиб ўз дилбандларини шундай кор килиб кўйишса кимга додингиз

КУТАЯПМАН, АЛИШЕР!

рассомимиз билан танишириб кўяман, - дедим.

- Ростданми? - кўзлари чақнади боланинг.

- Рост айтаяпман. Истаган пайтингда келгин. Мен сенга альбом, қалам ҳам совфа қиласман, - дедим.

- Майли, мен бориб бувимга айтаман. У мени кутиб ўтиргандир, - деб ўрнidan турди. Ҳондан чиқмоқи бўлиб эшикнинг тутқини ушлади-да:

- Опа, сиз мени кимлигимни билмайсиз. Мени кечира оласизми?- деб сўради.

- Нима учун бундай деяпсан? - дедим. У бўлса...

- Боя автобусда сизнинг ҳамёнигизни мен ўғирлагандим. Мен ўғриман, билдингизми? Одамларнинг нарсасини ўғирлаб, хужжатлари бўлса олиб бориб суюнисини ҳам оламан. Манг, берган 500 сўм пулингизни - деди-да йифлаб юборди.

Мен котиб кол

ни айтасиз ахир? Ажрашмасдан аввал гўдакларининг тақдирини ўйламаган бундай ота-оналарга эса жазо йўлгигидан кўяман. Келгусида ажойиб рассом бўлиши мумкин бўлган Алишердек болаларнинг аянчи ахволда қолганига эзиламан. Суд залининг иккى томонида бир-бира гаҳ билан қараб, таъна тошларини отаётган ота-оналарга эса шундай дегим келади: «Сизлар ажралиб кеттанингиздан кейин фарзандларнингиз мана шундай ҳолга тушади. Шуну унтуманлар, болаларга оила керак, ота-онанинг меҳри керак. Наҳотки болангизни шулардан маҳрум қилиб сиз баҳтиёр бўлсангиз?»

***

Ушбу мақолани изтирооб билан ёздид. Балки, шу сабаб бўлиб зора ота-онасида фарзандига оз бўлса-да, меҳр ўйғонса. «Сизлар нима деб ўйлайсизлар, уларнинг тош қалбларида ўша меҳр бормикан?»

Б. САЙДАЛИЕВА

Хар йили баҳорда даҳли-зимизнинг болорига бир жуфт қалдирғоч ин куриб, бола очарди. Бир куни мактабдан қайтиб ўйга келса, эшик ланг очик, ўша қалдирғочлар чирқира, яна бир муддатдан кейин ташкирага чиқади. Бошқа қалдирғочу кушлар ҳам бу антика томошани кўрганинг келгандай ҳовлида жамулжам бўлиб чуғурашарди. Мен ўйга яқинлашгаётгандимни кўриб симёчогча бориб кўнишди. Даҳлизга кирсам, патлари энди чиқаётган қалдирғоч боласи ерга тушиб ўлиб ётиди. Шифтга карасам қалдирғочнинг ини ёнида бир олачипор илон болорнинг бурчагига тикилганча туриди. Мени кўриб тилини чиқара-чиқара тисарилиб вассалар орасига кириб кетди. Ўша кундан бошлаб қалдирғочлар даҳлизимизга ин қўймайдиган бўлди...

Ҳамкасабамга бир аёл шикоят қилаяпти.

- Фарзандларнингиз бор экан. Ўз ўйнингиздан чиқмай ўтирангиз бўлмасми, - деди гапга аралашаман мен. Аёл менга юзланб.

- Биз эрим билан яшаган ўй ота-онасиликни. Унда бизни ҳақимиз ўй. Суд ҳам шундайдар қарор чиқарди.

- Хўш, таҳриритимизга

сидирмаяпти.

- Фарзандларнингиз бор экан. Ўз ўйнингиздан чиқмай ўтирангиз бўлмасми, - деди гапга аралашаман мен. Аёл менга юзланб.

- Мен эрим билан яшаган ўй ота-онасиликни. Унда бизни ҳақимиз ўй. Суд ҳам шундайдар қарор чиқарди.

- Хўш, таҳриритимизга

га маъқул келмади, ота-онамага маъқул келса менга тўғри келмайди. Бу пешона экан-да, энди, - деди йигит хўрсими.

- Турмушингизнинг бузилиш сабаби нимада?

- Мен бир қизни яхши кўрардим. Ота-онаси оила-мизни менисмай беришида. Кейин тақдирига тан бешиб, таваккал қилиб ўйландим. Бахтга қарши хотининг кўли эзги чиқиб келди. Нуқул чўнтағимдан пул ўғирларди. Бир неча бор огоҳлантирдим. Дўй-пўписа килдим, бир-икки бор тарсаки ҳам тортиб юборган пайтим бўлган. Барibir бу йўлдан қайтади.

- Фарзандларнингиз бор-ми?

- Ҳа, битта қизим бор. У хотиним билан кетган.

- Нима иш киласиз ўзи?

- Россияяга куруқ мева олиб бориб сотиб, пулни кийим-кечаки олиб келиб сотардим.

- Сиз ҳам хато қилгансизда. Пулингизни хотинингиздан яшириб юргансиз. «Хотин, мана бу пулни олиб кўй, ҳали бу пулга ундаи кила-миз, бундай қиласиз, сенга ҳам фалон нарса олиб бера-

ман», деб кўнглини кўтариб қўйганингизда, хотиниг руҳиятида бу пул менини ҳам экан, деган тушунча пайдо бўлиб, қирқ жойидан тугиб, кўз корачиғидай асраран бўларди. Оилангизнинг пойдеворига зах ётмасди. Хўп, бўлар иш бўлиди, энди бу ёғига этиёт бўлгун. Оила-да ишончизлик кетмайди. Ҳар соҳада тўқисизмуз, ўз душманимиз ўз ичимизда экани хаёлимизга ҳам келмайди. Оқибатда ишончни сусизтевол киласиз, якин кишиларимиздан айриламиз.

Мен бу кунни ҳеч кимга раво кўрмайман. Сизга ҳам. Шу боисдан қалдирғочларга ҳавасим келади. Тумшуқлари билан лойдан ин куриб ахил яшайди. Уларнинг ширин тумушига илонлар раҳна солади. Биз инсонларнинг тумушимиз бузилишига эса, ичимиздаги ишончизлик илони сабабчи бўлади. Бояги бошпанасиз қолган аёл ҳам, эълон бермоқчи бўлиб келган йигит ҳам ишончизликингурбонлари, деган ўй келади ҳаёлимга.

Тоҳир НОРИМОВ

келишдан мақсадингиз нима? - Саволни кўндаланг кўйди ҳамкасабам.

- Мақсадим, менга бошпана керак, - деди у ҳам гапни қисқа килиб.

Тавба, бир бошпана олиш учун Намангандай жойдан сарсон-саргандон бўлиб келса бир аёл. Ўша аёл яшаган маҳалла аҳли, фаоллари, оқсоқоли, хотин-қизлар кўмитаси ечадиган масаласику бу, - кўнглимдан ўтказман мен. Аёл ҳамкасабамнинг кўрсатмасига асосан

кўрсатиб, нима мақсадда эълон бермоқчилигини сўрадим.

- Ёшим 36 да. Турмушим бузилганига 3 йил бўлди. Отам 81 га, онам 76 га киради. Опам билан синглим турмушига чиқиб кетишган. Ақа-укаларим йўқ, ёғлиз.

- Наҳотки қариндош-урұғингиз босх кўшиб бирорта заиғани топиб бериша олмаган бўлса?

- Суриштиришди, топганлари менга ёқса, ота-она-

келишдан мақсадингиз нима? - Саволни кўндаланг кўйди ҳамкасабам.

- Мақсадим, менга бошпана керак, - деди у ҳам гапни қисқа килиб.

Тавба, бир бошпана олиш учун Намангандай жойдан сарсон-саргандон бўлиб келса бир аёл. Ўша аёл яшаган маҳалла аҳли, фаоллари, оқсоқоли, хотин-қизлар кўмитаси ечадиган масаласику бу, - кўнглимдан ўтказман мен. Аёл ҳамкасабамнинг кўрсатмасига асосан

кўрсатиб, нима мақсадда эълон бермоқчилигини сўрадим.

- Ёшим 36 да. Турмушим бузилганига 3 йил бўлди. Отам 81 га, онам 76 га киради. Опам билан синглим турмушига чиқиб кетишган. Ақа-укаларим йўқ, ёғлиз.

- Наҳотки қариндош-урұғингиз босх кўшиб бирорта заиғани топиб бериша олмаган бўлса?

- Суриштиришди, топганлари менга ёқса, ота-она-

АРҚОННИ УЗУН ТАШЛАНГ...

«Кимматга тушган пирог» — 24-сон

ЭСЛАТМА: Ўша куни кичик сингленинг туғилган куни эди. Хотиним уни хурсанд қилиш учун пирог пиширган. Унинг меҳрибончилиги кимматга тушшиб, олар билан жанжаллашиб, онасиникуга кетиб колибди. Оркасидан борсам келмади. Мен энди нима қилий?

Хеч кимни ақл-заковатидан айирмасин экан. Ислами яширган Р! Уйнингиздагилар яхшиликка ёмонликни соғишиб, бири у, бири бу дея келиннинг жигига тегиб, икки ўртада даҳанаки жанг бўлубди. Опангиз: «Ўзи уйда ёф оз, пирог пиширма», деб ишига кетса, акангиз: «Спам сенга пирог пиширма деган, нега пиширайсан», деб дадға қўлган. Шунда хотинингиз акангиздан пастроқ келиб яхши гапира колиши ўрнига: «Хотинларнинг ишига араалашманг», деб унинг аччиғини чикарган. Ўйндан ўқ чиқканек, воеа хунку нюхояланган: хонимингиз кийим-кечакларини йиғиштириб онасини кига равона бўлган.

Аслида аччиғини ичига ютиб, қайнинглигининг туғилган кунини ўтказса бўларди. Шу ўринда киз болани босиқликуга ўргатмаган ота-онадан раҳнижди қилиш. Онаси эса сиздан ўпкалаб жанжаллашиб олибди. «Эркалласа онаси, талтаиди боласи», — деганларидек, ўрни келганда юзисизларча нарса ўндириш максадида узламай, сизни юз-хотир қилимай: «Менга пальто, жемпер, эттик олиб берасан. Бўлмаса ора очик», — деб шарт кўйгани нимаси? Охир-оқибат сиз хам унинг ёнига бормай кўйиб жуда-жуда тўғри қилишиб. Билишимизча, хотинингиз хотин эмас — ўтиш экан. Бундан кейин у сизни қандай маломатларга қўярқин яна.

ОНАНИ ХОР КИЛМАГИН ЗИНДОР...

«Ўша кунларни қайтара
олсайдим» — 26-сон

ЭСЛАТМА: Яхшигина бир хонадонга келин бўлиб тушгандим. Тўнгич фарзандим туғилгач, ўзимни оиласнинг хокими, деб хисоблай бошладим. Кайнонам билан хўжайнин ўртасига совуқчилик туширишга ҳарқат қилдим ба ништимга етдим. Тўртта фарзандли бўлгач, ҳаддимдан ошиб кетдим. Кайнонамни шундай хўрладимдик, натижада у ўйимизни тарк эти. Онажоним дилини оғриттаним учун, фарзандларим баҳтсиз. Ўзим бедаво дардга йўлидим.

ДИЛОРОМ

Тошкент

дан сўнг кўзингиз очилиби. Буни ҳаёт дейдилар. Умр худди оқар сувдек ўтиб кетаверади. Билиб-бilmay като қилаверади. Охирни бу хатолар ниҳоятда кўпайиб, оғир кунларга олиб келади. Хатоларни тузатишига бавзан кеч бўлади.

Синглим Дилором! Турмуш ўртогингиз биланми, ёки ўзингизни яна қайнонанинг олдига боринг. Такорор ва тақорор узр сўранг. Уйнингизга олиб келинг. Сизни кечиришларни мумкин. У кишига яхши мумалга қилиб, хизматларини қилинг. Бу дунёда ҳаммамиз хам меҳмонмиз. Бу тўрт кунлик дунёни бирорлаврага яхшилини қилиб, меҳр-садоқатли бўлиб ўтказишига не етсан!

Ғайбулла АБДУЛЛАЕВ

Бухоро вилояти

Дилором! Ўзимни қайнонанинг ўринда тасаввур қилиб, сизга нисбатан қалбимда нафрят хислари пайдо бўлди. Бу оиласда ҳамма нарса тўкин-сонич, етарли экан. Лекин сиз онангизни гапига кириб, ҳам қайнонанингизни, ҳам турмуш ўртогингизни хафа қилишиб. Болаларнинг бўлса, қайнонава эр сизга меҳрибон бўлса сизга яна нима керак эди? Ахир турмушга чукурроқ назар ташламадингизми? Эрингизни ака-укалари ва сингларидан сувиги нимага эришдингиз? Эрингиз ўз меҳрибон онасига ёмон гапирадиган, уни хўрлайдиган ҳатто қон ўйлагбди. Эрингиз ҳалимни олтин ўйигит экан, мендай одам бўлса, аллақачон сиздай хотинни баҳридан ўтар эдим. Ҳалқимизда бир гап бор. «Бола белда, хотин йўлда, ота-она қаерда?» Отаси онани топилиб бўлмайди. Хотин ва фарзанд топилиди. Буни чукурроқ ўйлаб кўринг.

Бошинизга тушган шунчалар кўргуликлар-

ОТА ЮЗИГА ТИК БОҚМАНГ

«Хеч кимнинг гапига кирмайди» — 24-сон

ЭСЛАТМА: Отам кўп ичади. Онам адои тамом бўлди. Севган қизимнинг уйидагилари: «Кизимизни бу йигитга бермаймиз. Отаси кўп ароқ ичади», деб айтишибди. Нима қилий, маслаҳат беринг.

САРДОР

Сардоржон укам, сизнинг ҳолатингизни тушунаман. Лекин «Ойнинг ўн беши ёруғ бўлса, ўн беши коронгу бўллади», деган нақл бор. Онангизни эҳтиёт қилиб, укаларнингизга ғамхўр бўлинг. Отангизни эҳтиёт қилинг, ҳали

худо инсоф бериб, яхши бўлиб кетиши мумкин. «Отанг тентак бўлса, боғлаг бок», деган гап бор-ку. Бизнинг тарафларда ҳам булак накл бор. Онангизни эҳтиёт қилинг, ҳали

худо инсоф бериб, яхши бўлиб кетиши мумкин. «Ота-онангилини авайланг, улар ҳеч қажон топилиб майдиган неъматдир.

Ҳар қандай вазиятда ҳам

ФАРЗАНДЛАРИМИЗ БАХТЛИ БЎЛИШСИН

«Муҳаббатим ёғон
эмасди» — 9-сон

ЭСЛАТМА: Алишерга телефон орқали мени бошқага беришшаштанини айтганимдан сўнг, у шошилиб Навоийга йўл олган. Йўлда эса автоҳалокатга учраганини эшидим. Унинг ўлимига фақатгина мен сабабчи эканимни ўйласам... Дадам менинг кўнглим билан хисоблашганда эди, бундай воеа рўй бермасмиди?..

Х. ХОТАМБОЕВА

Азиз, синглим Ойгул! Ҳаёт нақадар мураккаб ва сиру-синовларга бойдир. Калбингизга кириб келган муҳаббат, юрагингиздан жой олган севимлини кишишинг Алишер (Оллоҳ раҳмат қўясин) наҳотки бир тушдай бўлиб ўтиб кетди. Мен аввалон бор кўз олдимга Алишернинг онасини келтирдим.

...Ҳаётдаги ёғлиз сунчиги, бутун пародия иззидаги фарзандидан ахрапли... Ойгул, синглим, бу воеага балки, сизнинг ҳам қисман бўлса-да айнинг бор. Негаки сиз отанизга жаҳз қилиб телефонда унга ёғлон гапларни гапирдингиз. Бу гап-сўзлардан

ўзини йўқотган Алишер йўлга чиқди ва автоҳалокатга учради... Ахир сиз у билан юзма-юз кўришиб, босиқлиқ билан бўлаётган жанжалларни ҳал этишининг ҳам мумкин эди-ку, синглим...

«Энди менга яшашнинг ҳам қизиги йўқ, дарсларга ҳам бормаямсан, ҳеч қажон турмушга чиқмайман», дебсиз. Ойгул, бунасанги сувук, гапларни тилингизга олманса. Ҳаёт текис йўл эмас. Унда тўқнашасиз, йикиласиз, яна қаддингизни тиклаб кетиш учун ҳамиша имкон бор.

Ойгул сингилжоним! Сизга ҳаётнинг бундай кутилмаган оғир синонава сабру-бардош тилайман. Келажакда ўқишиларнингизни ёруғ юз билан тамомлаб, яхши ишларда ишланг. Пок муҳаббатингиз, севиглингиз Алишерни эса бир умр оваркларнингиз тўрида сақлайсан, деган умиддаман. Баҳти бўлинг! Шундай вактларда ота-оналар менинчя фарзандларининг келажакни, баҳту-камонини чукурроқ ўйлаб кўрилди. Уларни куришлари учун розиллик берсалар албатта мана шундай ҳолатларда ота-оналар кизларни ўйлаб кўрилди. Истардимки, мана шундай ҳолатларда ота-оналар кизларни ўйлаб кўрилди. Тошкент шаҳри хотиржам бўларомди дейман.

Гулчехра АЪЗАМОВА

Тошкент шаҳри

«Қалбимда илон сақлаган
эканман» — 6-сон

ЭСЛАТМА: Келинлик даври менга насиб этмади. Чунки тўйим куни меҳрибон онаизордан айрилиб қолдим. Ўшанда мени кўрсангиз эди, икки хил қиёфада юарә эдим. Ўйда келинлик либосида, кўчада эса кўзимда ёш, бошимда қора рўмол.

Нигора ВАЛИХЎЖАЕВА

НЕГА СЎРАБ- СУРИШТИРМАЙДИ...

Нигораҳон, дил изхорингизни ўқиб, бир нарсани ҳеч тушуна олдадим. Нима учун сиз ахрашнингизни отангиздан сир тутдингиз? Майли, балки отангизни аяган бўлишингиз ҳам мумкин. Аммо «Касалини яширсанг, иситмас ошкор килади», дейшишгандек, бир кун келиб, ҳаммаси ошкор бўларди-ку! Бундан ташари, ёзингиз (уни эр деб аташга ҳам тилим бормайди) сизни шунча ҳақоратлаб, тухматлар ёғдириди. Нима учун айбизз бўлсангиз, ўзингизни ҳимоя кимладингиз? Аксинча, у билан яширинча яшаб юрибсиз. Шарият ҳумкига кўра оила яхши ўкиш билан тузилиб, агар эр-хотинде биронтасининг вафот қилишидан бошқа қандайдир сабаб билан ахрапиди. Бундан келиб ўғли борлигини билади: «Бошқаларни ҳукм килманд, сиз ҳам маҳкум бўлмайсан, бошқаларни айбламанд, сиз ҳам айбдор бўлмайсан. Бошқаларни кечиринг, сиз ҳам кечириласиз. Бошқаларга беринг, сизга ҳам қайтади», деб ёзилган экан. Хотиржам бўлинг, агар сиз нисбатан заррача ноҳақлик бўлган бўлса, бунинг жазосини оладилар. Собик эрингиз сизни ҳеч қажон унтолмайди. Чунки, сиз унинг биринчи, ҳакиқий жуфтисиз. Бундан ўзингиз етарлича хулоса чиқариб оларсиз, деган умиддаман. Агар иккенинчя бор турмуш куриш пешонангизда бўлса, сизни ҳакиқий севувчи инсон учрашини Оллоҳдан сўраб қоламан.

Нодира Мирзо Улугбек тумани

Энди собик эрингиз аввало

Үлим ҳақ, үлим олдида барча гина-кудуратлар кечириллади, энг оғир гунохлар ҳам ювилл кетади, деган гап бор. Бундай мусибат ҳаммани яқинлаштиради, барчамиз бу ўткини дунёда меҳмон эканлигимизни ёдга солиб, ҳатти-ҳаракатларимизга тийрак ак кўзи билан назар солишига унайди.

Ағфуски, гоҳида қилиб кўйган като ҳаракатларимизни таҳлил қўлганимиздан сўнгнина пушаймон бўламиш. "Канийди ўша дамлар яна ортга қайтиб келса-да, ҳатто имни тўғриласам", дей ағфусулар чекамиз. Лекин оқар сувни ортга қайтариб бўлмагани каби, ўтган дамларни ҳам ортга қайтариб бўлмайди.

Мен ҳам ана шундай йўл кўйган хатомини сизларнинг ўтиборингизга ҳавола этмоқчиман...

...1996 йил 29 декабр. Ҳамма янги йилни кутиб олиш тарафдуди билан юриди. Барча мактаб ўкувчиларига ҳам байрам. Негаси, ҳаммаси иккинчи чоракни тамомлаб, қишики таътила чиқиши.

Бизда, янни Навоийда кор

кам ёғишига қарамай, айнан шу куни ҳамма ёқни қалин кор коплади. Мактабдан чиқиб, ўйимизнинг эшиги олдига келдим-да, негадир кўнглим сезган каби бир зумгина ўйланда шошиб кетаётган оломонни ўйим ёнидан ўтишини кузатиб турдим. Тўсатдан бизнинг ўйимонга шошиб келаётган бир

ўйинни бошлаган вақтим ақам менга:

- Шерзод, кўй шу ўйинингни, эртага ҳам ўйнайверасан. Кел, ҳозир гаплашиб ўтирайлик. Эртага эрталаб мен қишлоққа кетаман. Шу билан қачон келаман, аниқ эмас, - деди.

Лекин мен ўйинга қизиқиб кетганлигим учунни:

ўтирганимизда, тўсатдан телефон жиринглаб қолди. Дадам телефон гўшагини кўтариб гаплашиб-да, бирданига бошқача бўлиб қолди. Онамнинг ҳам ўз киёфаси дадам билан гаплашиб бўлгач, бирданига ўзгариб қолди. Онам мени бошқа хонага олиб кириб, тушунтира бошлади:

эрталаб ёға бошлади. Пешинча ёқкан ҳамма ерни коплади. Гўёки, фалак ҳам биз билан биргаликда йиглаётгандек...

...Хозирги вақтда раҳматлик Алишер акамнинг бизнинг каторимизда йўқлигига ҳам беш йил бўляпти. Ҳали ҳанузгача акамни, ўша янги йил арафасида келган кунини унотомаямсан. "Нега шу куни аканг билан гаплашиб ўтирадинг, нега гапига ўтибор бермадинг?" - дей ўзимни-ўзим айблайман.

Алишер ака! Хозир сафимизда йўқлигингизга қарамай, менинг гапларимни эшишиб тургандирсиз. ўша кунини қилиғимни кечиринг. Илоҳим, корону гўрингиз ёруғ бўлсин. Рухингиз доимо шод бўлсин, менинг ажаконим!

Азиз инсонлар! Мен йўл кўйган хатога сиз ҳам йўл кўймангиз. Яқинларингизнинг қадрига етиңг. Кейин ағфусланниб юрманг. Доно ҳалкимиздан қолган, "Сўнгги пушаймон, ўзингга душман", деган нақлини ёддан чиқармангиз!

Шерзод РЎЗИЕВ

Навоий

ҚАЙТИБ КЕЛМАС БУ КУН

болага назарим тушди. Аввалига танимадим. Ростини айтсан, иккilonи турдим. Не кўз билан кўрайки, у менинг энг севимли акам экан!

...Негадир шу куни дарров коронгу тушди. Вакт ҳам алмаҳал бўлиб қолди. Ухлагани ўзимизнинг ёткохонага кирдик. Аксига олиб шу куни Дишод укам ҳам бир ўртоғининг болалар ўйнайдиган "Тетриз" ўйинини олиб келди. Укам билан шу ўйинга шундай беририлди-ки, акам ҳам биз билан бирга эканлиги ёдимдан кўта-рилди.

безоватланиш шу даражага бордик, муддат тугашидан иккиси кун оддин ўйга қайтидим. Ё, тавба, онажонимизнинг жанозасига ётиб келимбиз! Қаран, биз биллиб-билимаган қанчадан-қанча сири асрорлар бор бу оламда! Содир бўлган фоят ҳаяжонли ва ғалати бу воеани онажонимиз мен билан видолашшига мунтазир экан, деб қабул килдим. Аслида мен ёлгиз кўёв эмасман. Онамиз ўн бир фарзанд кўрганлар. Урушдан бутунлай ногирон ҳолда қайтиб келган дадамиз бевакт вафот ётиб, ўттис беш йил давомида фарзандларига ҳам ота, ҳам она бўлгандар. Мен эса

- Ҳозир ака, ҳозир! Озигина қолди, дарров тугатаман, - деб тун ярмигача берилиб ўйнадим.

Қўзларим ачишиб, чарчаганимдан сўнг, ортимга қарасам, акам ухлаб колиди. Аста-секин мен ҳам ухлаб қолдим.

Тонг отиши билан акам йўлга отланди. Барчамиз билан ҳайрлашиб қишлоққа кетди...

1997 йил 26 январ. Кечқурун оиласиз даврасиди дастурхон атрофида кечки нонштани қилиб

- Шерзоджон, ҳозир сенга бир гап айтаман. Факат ўзингни кўлга ол. Ҳозир қишлоқдан телефон қилишди. Алишер аканг дунёдан ўтиби...

Бу гапни эшитдиму, жойимда котиб қолдим. Этимдан чумоли ўрмалаб кетгандек сес-каниб кетдим. Бутун аззо-баданимни билинан-билинмас титор босди.

Шу кечаси ярим тунга қадар ўтириб, акам билан ўтган барча хотиротларни эслаб, қандай килиб ухлаб қолганимни ҳам сезмай қолибман.

Оллоҳнинг кароматини карангки, деярли бир ойдан бери ёғмаган қор, шу куни

Фарғона вилоятининг "Олтиарик" сицатгоҳида дам олиб, даволанётгандим. Фаҳрийлар учун зарур ҳамма шарт-шароитлар сицатгоҳда мавжуд ёди.

ЯЖШИЛАРДАН ЎРГАНИБ ЯПАЙМИЗ

Оллоҳ яратиб кўйган шифобахш суви билан чироили муолажалири бир тараф бўлса, фарғоналикларнинг "тогоғон", "ота-жон", дей самимият билан кўнгил овлашлари, бағрикенгликлари бир тараф. Катта воғдия келганимизни ўтишиб ташриф буорган Фарғона булбули Тавакқал Қодировнинг севимли шоғиди. Муҳиддин ҳофиз Мамадалиев ҳамкорлигидаги кўконлик шоирлар Комил Жўра, Миробид Набижон, Аҳмад Фозиллар шеър ва гўзал кўшиклири билан оромгоҳ кечаларига файз киритиши. Ҳуллас, дам олиши муддати тугаёғганини сезмай ҳам колдик...

Дам олиш, даволаниш-ку, яхши. Айниска, юқорида айтганимиздек, шароит ва муомалалар соҳ бўлса, устига-устак дўстлар дийдоридан баҳраманд ҳолда яшамоқлика не етсиз! Бироқ оғирги кунларда негадир ҳаяжонга тушиб безовтала на бошладим. Ҳәйлимда саксон опти ёшга бориб, сал тоблари кочган онамиз (қайнонам дейишига тилим бормайди) сиймоси қайта-қайта жонланаверди. Одатда узокроқ сафарга кетсан, албатта волида мөхрибонимиз (бизни дунёга кетирган онажонимиз ёшлигимизда оламдан ўтганлар, Оллоҳ раҳматига олган бўлсун) зиёрат айлаб, сунг йўлга тушамиз. Бу гал ҳам шундай қилиб, дуоларини олган эдик. Кўнглимнинг гашлиги,

МЕХРИДАРЁ ИНСОН ЭДИЛАР

Бир куни қизлик маҳалламизга кетаётсан Боқиёвий амаки "Маҳамадсамигнинг қизи, яхши юрибсанми? Оиланг тинчми? Онанг соғми? Мендан дуо айтуб кўй! Раҳматлик ўртоғимнинг охиати обод бўлсин. Қаेъларингидир ўртоғимга ўхшайди", - деб дуо кила ўтиб кетдилар.

Отажон! Мана ўн уч йилдан ощи, ҳар куни сизни ёслайман. Тўқиз нафар фарзандни ўтириб, вояга етказиб, энди уларнинг роҳатини кўраман, деб юрган кезларингиз, фалокат туфайли кўз нурингиздан айрилиб, бизларни кўриши баҳтидан маҳрум бўлдингиз. Фақат овозимиз орқали қай биримиз ким эканлигимизни таниб олар, кейинчалик эса қадам товушмизданоқ исимимизни айтиб чакираш эдингиз. Қанча оғир операциялардан чиқиб, бирор марта ҳаётдан нолиганингизни ўшифтадик.

Эсимда, ўзингиз ногирон бўлсанги ҳам тинч ўтираси, ҳар биримизга кундаклиқ қилидиган ишларимизни таксимлар, кайси иш қандай яқунланганини ҳам назорат қилиб турарингиз. Онаизоримиз дехқончилик ишлари, бозор-ӯчарни кипар эдилар. Акам, опаларим онамга ёрдамлаш, укалашим эса сиғир-бузоқ бокишига, навбатма-навбат биз кизлар уй ишлари билан банд бўлар эдик. Мен ўй-рўзгор юмушларини, овқат қилиш, супур-сирир, кир ювиш, саронжом-саришта бўлишини сизнинг кўрсатмаларингиз орқали ўрганганим.

Бу вақтда мен 2-3 синф ўқувчиси ёдим. Онаизорим, опа, ака-укалашим билан даладан чарчаб келардиларда, сизнинг кўрсатмаларингиз билан килган оқватимизни ёб мақтаб алкар, уй ичини саронжомлигини кўриб кувонар эдилар. Кундаклик газеталарни ўқиб беришимни илтимос килардингиз. Бирор сўзни хато ўқиб колсалам ўша сўзни қайта ўқиттиардингиз. Шундай қилиб мен ҳар бир матнини ифодали ўқишини ўрганар, сиз эса янгиликлардан хабардор бўлардингиз. Вакт ўтиб бизларни уйли-жойли қилдингиз. Куёвларингизни ўз ўғлингиздайди кўптар, келинларингизни кизларингиздан кам кўрмасдингиз.

Иш жойим ўйимизга яқинлиги боис ёши ётиб bogчaga борганинча 2 фарзандими сизнинг олдингизга қолдилар, сўнг ишга кетадир. Шунда сиз менга атаб олиб ўтириган бирор тансиқ таомни: "Роҳила кизим, мана буни еб ол", - деде илиндардингиз. Мен озигина еб қолганини ўғлим Илхомга илиндарим. "Мен боламга илансом, болам бўласига илинди. Дунё ўзи шунака экан", - дердингиз отажон. Ўша 1-1,5 яшар бола ҳали-ҳануз унга қараганингизни, ишдан келгунимча олдингизда бўлганини, хикоялар кўролмаганингиз камлик қилганда яратганинг янада сизни оғир рак қасаллиги билан ҳам оғидингиз. Бизларнинг барча уринишларимиз бекор, сизнинг ҳар бир олаётган мулояхаларингиз зое кетди. Дард ўз кучини кўрсатди. Сўнгги дамларингизда ҳам бизларни ўйлаб: "Махамадсобид, ўғлим, менинг ўнримга жигарларимга оташ энди. Уларни кўнглига қарон болам"... Онаизоримизга, "Болаларни сенга, сени Оллоҳнинг паноҳига топширдим онаси. Мен сизлардан мингдан-минг розиман, сизларни ҳам мендан рози бўлгингар", - деб бу оламини 63 ўшинингизда тарқ этдингиз Отажон. Оллоҳ илоҳ охиратинизни обод килган бўлсин.

Асад АСИЛ

Бўстонлик тумани

Роҳила САФОЕВА

Тошкент шаҳри

Худоймнинг биз билмаган, ўшифтмаган ва кўрмаган мўъжизалари кўп экан. 9-май Хотира ва қадрлаш кунида одамлар яқинларини зиёрт килишга боришиади. Ўша куни мен кўчага чиқиб гул кўтарган одамларни кўрдим. Уларнинг кўзлари мунгли эди. Ўшандо Оллоҳдан бизга бундай кунларни раво кўрмаслигини сўрадим. Ҳамма айтганингиз бўлавермас экан. Мехридан онажоним учун бир ойида ҳам акасидан, ҳам умр йўлдошидан айрилиш кўпиди.

Оилада 8 фарзандимиз. Дадам раҳматлик Умар Мавлонов 6 қизни ўтиқиб олий маъмумотли килдилар. 2 ўғлини ҳарбий хизматчи қилмокчи эдилар. Ағфуски, фарзандлар роҳатини кўриш насиб этмади. Мен кизларнинг ёнг кичиги тўғланлигини сўрадим. Ҳамма айтганингиз бўлавермас экан. Мехридан онажоним учун бир ойида ҳам акасидан, ҳам умр йўлдошидан айрилиш кўпиди.

Оилада раҳматлик Умар Мавлонов 6 қизни ўтиқиб олий маъмумотли килдилар. 2 ўғлини ҳарбий хизматчи қилмокчи эдилар. Ағфуски, фарзандлар роҳатини кўриш насиб этмади. Мен кизларнинг ёнг кичиги тўғланлигини сўрадим. Ҳамма айтганингиз бўлавермас экан. Мехридан онажоним учун бир ойида ҳам акасидан, ҳам умр йўлдошидан айрилиш кўпиди.

Дадажон! Сиз ҳамиши қалбимизда, юрагимиздаиз! Сиз ҳамиши бизга билмаган, сизларни таъқидлар эдингиз. Ҳаммада қолганингиздан келгунча яхшилиларингиз. Ҳаммада оларни кўллаб-куватласин. Оллоҳ энди онаизоримизнинг умрини узон қилисин. У дунёдаги ёнг қаноатли, сабр-бардошли ай. Мехридан, қалби пок онаизоримизнинг сизга Ҳудодан ёнг биринчи соғлик, баҳт тилайман.

Хуршида УМАР қизи
Сурхондарё

СИЗ ҚАЛБИМДА, ЮРАГИМДАСИЗ

Бу дил изхоримни азиз "Оила ва жамият" рӯзномасига ёзмасам юрагим таскин топ-маслигини билдим ва ёзишга карор қилдим. Зоро, ушбу кечинчаларим газетангида албатта чоғ этилса, юртодашларимиз ўқисса ва менга ўшшиб адабиши ўз бахтларини ўзлари ўқотишаса деб ният қилдим.

Мен ўртаса оиласада вояга етдим. Ота-онам нафакада. Иккаласи ҳам ногирон. Оиласада сал эркарок ўсдим. Мактабни битиргач, ота-онамни норози қилиб, қўшни вилоятга ўқишга кирдим. Уша онлар жуда бахтил эдим. Ота-онамдан узоддаман. Ҳеч кин мени тергамайди. Ётоқхонада яшаб, ўқиб юрдим. Кўнларнинг бирида шу ерлик бир йигит менга кўнгил изхор қилди. Мен ҳеч иккапланмай, унинг севгисини қабул қилдим. Ота-онам бундан огох бўлишиб роса тутикаши. Аммо мен ўз билганимдан колмадим. Чунки анча гап-сўзларга котган эдим. Ота-онам ноилож қўшни вилоятга мени эрга бериб юбориши. Аммо бахтим узоқига чўзилмади. Орадан 2 йил ўтмай, узоқ кайф сурিষ ва кучли доза дори истеъмол килганидан билмадим, эрим вафот этди. Шунда дунё менга коронгу бўлиб кетди. Хушимни ўқотиб орқа мия билан ерга кулаф тушишим натижасида кўп азоблар тортдим. Эримнинг маърқаси ўтгандан кейин қайнона ва қайнатам мени ўз умимга кетказиб юбориши. Мен ноилож ахвoldа боламни бағримга босиб, ийғалб-ийғлаб қайтиб келдим. Шу тариқа биринчи бахтимдан айрildim. Билмадим, ота-онамни норизо килганим бунга сабаб бўлдими?

Шу зайдага боламни вояга етказа бошладим. Болам катта бўлган сари, «дадам қани», - деб сўрайвериши юрагимни эзиз ўборди. Мен: «Даданг, узоққа ишлагани кетган, якинда қайтиб келди», - деб уни овутар эдим. Фарзандим 4 ўшга етганнида, ота-онамдан розилик олиб, шаҳардан кўп каватли ўй олиб чикиб, алоҳида яшай бошладим. Кўни-кўшни ёркаклар фарзандларига турли ўйинчоқлар, мева-лар, музаймоқлар олиб келишганини кўриб, боламнинг юраги баттар эзилар ва: «Аяжон, дадам қачон келадилар?» - деб саволлар берарди. Ишхонамдаги аёлларнинг кистови билан иккичи бор турмушга чикишга рози

бўлдим. Мен эр танлар эдим. Бўлажак эрим кўркам, чиройли, чакқон, оила юкини бирга тортишадиган, маданийти бўлишини истардим. Иккичи матараба турмушга чикадиган бўлсанг ҳар-хил ўшдаги ёркаклардан совчилар келаверар экан. Мен бундан баттар туткотар эдим. Ниҳоят бир куни нуфузли корхона раҳбари бўлиб ишлайдиган 35 ўшлардаги, уйланниб хотинининг айби билан ажрашган бир йигитдан соччи келди. У мен орзу қилгандек чиройли бўлмаса-да, шаҳарда ўз обрў-этибoriga эга бўлган, қалби гўзал инсон эди. Бахтга қарши унинг 3 ўшли ўйилчанини бор бўлиб, уни ўзи билан олиб котган экан. Мен дарҳол унга турмушга чикишга рози бўлдим. Тез орада тўйимиз бўлиб ўтди. Тўйга бир кун колгандага фарзандимга: «Отанг топилди, у сени ахтариб келди», - дедим. Боламнинг севинчи олам-олам эди. Хуллас, тўйимиз бўлиб ўтди. Улар орзухавасли оила экан. Тўйни ҳам жуда яхши ўтказиши. Қайнона жуда олийжаноб ва қалби пок аёл экан, биргалиқда яшай бошладик. Билмадим, менга нима жин урди, бир хафта яшаганимиздан сўнг кўнглими бирдан сувоб кетди. Ҳаётимдан биринчи эрим кетмасди. Қўшни хотинларнинг иккичи эримга ҳаваслари келар эди. Эрим ўз боласидан ҳам кўра, менинг боламни ортиқроқ кўрар, ниманги холаса бир зумда мухайъ қиларди. Лекин бир-иккита танишларим иккичи эримни кўриб: «Кўримиз сўлса ҳам истарали, оиласи учун жон қўйидрагидан экан», дейишди. Мен ахмок бу гапларни бошқача ўйлаб, эримга ўзим муносабатда бўлдим. Уйга нима олиб келса очиблиб кулиб қабул қилмасдим. Уни ўзимдан беҳизориши пайдада бўлдим. Эрим бунга хеч ётибор бермас, сешиб қолса ҳам ҳазилга оларди. Ота-онамнига бирга бордик. Ота-онам орзусидаги киёб бўлганинги учун унга иззатхурматда бўлиши. Бу мени гашимга тегди. Шартта онамга: «Мен бу эр билан яшамайман, менга ёқмайди. Биринчи эрим яхши ва чиройли эди», - деб иккичи эримга атаялаб

тарди. Шунингдек, идеалимдаги инсоннинг маслаҳату ўйл-йўриклири ҳам тұрткы бўлди. Мен энди орзуларим рўёба чикиши учун изланишдаман. Ҳақиқий севги ва бахтга талпиниб яшапман.

Лекин бу орада дўстимнинг таклифи (ёки илтижоси) мени иккичи ўйл оралигида қолдириди. У мендан: «Агар сенга севги изхор этсан, сен нима деб жавоб берардинг, рози бўлармидинг?» - деб сўради. Кутмагандим, хайрон бўлиб қолдим. У эса: «Жавобини ўйлаб кўриб, кейин айтарсан», - деб кетди. Мен эса фалакнинг бу ишидан лолман. Чунки у бир кизга кўнгил кўйганди. Киз ҳам дўстим севгисини қабул қилди. Афуски, у саробга таллингган экан. Кизининг хиёнати туфайли иккичи ўйллик севги барбод бўлди. Анчадан сўнг йигит янада кизга кўнгил кўйди. Киз ҳам рози эди. Минг

эшиттириб айтдим. Она эса: «Эсинг жойидами, шундай обрўли инсонни қандай ёмон дейсан. Ўзинг ёмонсан. Менинг дилимни оғритиб ўша биринчи эринга теккансан, мана оқибати нима билан тугади», -

ғазаб отига минардим.

Охири бўлмади, унга оғир шарт кўйдим: «Мен сиз билан яшайман, фақат болангизни ўқотинг, уни бирор кариндошингизга ёки биринчи хотиннингизга бериб юборинг», - де-

«Мана шунча ёмонлик қилсан ҳам бирор марта шапалок туширмади, шу ҳам ёркакми», - дея мазах қилдим. Ота-онам нима дейишларини билмай бошлари эгик эди. Охири бўлмади, мен голиб чикдим. Мен билан яшамаслигини айтди. Фақат бир оғиз оғир гап гапларди: «Сен ҳам онамисан? Агар она бўлганингда эди, «Сенинг боланг, менинг болам», деб жар солмаган бўлар эдинг. Кейинчалик хали оҳ дейсан. Бошинг деворга теккандага афсулланмасанг бўлди», - деб уйимга кетишмага рози бўлди. Мен бундан роса кувондим. Ахир мен ёнди ёркин қуш эдим. Тўғриси, ёлғиз яшаб ўрганиб колган экманнан. Кўп қаватли уйимда ўзим билганимча яшаб юравердим. Кўшини ёркаклар ҳам бемалол уйимга кириб келаверишар, бирга субҳат куриб ўтираверар эдик. Мен ҳам уларнига бемалол кираверар эдим. Ишхонамдаги бир йигит билан очиқдан-очик уйимгача бирга келардим. Буни кўрганларга парво ҳам қилмасдим. Минг-минг афсуллар бўлсинки, мен катта хато килганимни жуда кеч бўлдим. Яқинда болам қаттиқ касал бўлиб, ётиб колди. Мана шу пайтда уйда ёркак йўклиги сезилди. Очиги, ўша олийжаноб меҳрибон инсоннинг қадри билинди. Мен ишонган одамлар ўзларини четга олишганди, мен учун унинг қадри яна ҳам ошиди. Тунов куни шаҳарда уни кўриб қолдим. Боласи билан шўх-шодон бир нарсалар харид килиб олишгаётган экан. Мен катта ҳам қилганимни ўзим йўқотганимни шунда билдим.

Яна бир гап - у ҳам «Оила ва жамият»нинг ашаддий муҳисли. Агар ушбу дил изхоримга кўзи тушса, ўқиса, икоримдан огох бўлиб кўнгли юмашаса ва ҳеч бўлмаса мени кечира.

Азиз аёллар, менинг бошимдан ўтган воқеалар сизларга ибрат бўлсин деб ушбу шеър билан дил изхоримни якунла-мокдаман.

Хунук деб воз кечдим ёрдан,
Чирой танлаб бўлдим ововор.
Чиройли ёр топганимда мен,
Килди менинг қалбимни пора.
Кечир мени меҳрибон инсон,
Қадрингта ҳеч ета билмадим.
Сенда айб йўй, сен бунга ишон,
Кечир мени, кечиролсанг гар...
Фикр-мулоҳазаларингизни кутаман.

ГУЛИ

Кува шахри

ЎЗ БАХТИМНИ

ЙЎҚОТДИМ

МЕН АЛБАТТА БАХТАИ БЎЛАМАН!

афсус, бу қиз ҳарор ўтиб дўстимга унинг оиласи ўзинига тўғри келмаслигини айтаб кўя колибди. Дўстим бахтли бўлишига ҳақли йигит. Менга маслаҳат беринг азизим, унга мени дилимга ўзга йигит ўт қалаётганини айтайми?

Балки у бахтни сўнгига марта сиаби наб кўраётгандир? Унинг охриги илники мени бўлсан-а?

Рад жавобини эшитгач, қай аҳволга тушишини хис киляпман.

Эҳ, ўша бевафо иккичи юраклар.

Энди севгидан кўйган йигит калбини нима

даволай оларкин? Нахотки у энди киз

зотига нафрт билан караса?

Бундай бўлишини ҳам, излаб талпиниб учратганим - илк СЕВГИ сурурни ўқотишни

ҳам истамайман.

Яна бир нарсалардан қаттиқ

кўрқаяпман.

Мен ёқтирган йигит

ҳақида иғво гапларни эшитдим.

Буларнинг барчаси ёлғон, чунки у мард ва пок

йигит.

Дўстдан душман кўп, ўзим ҳаким

да ҳам ёлғон гапларни эшитиб коламан. Сиз ўйламан: «Шамол бўлмаса да-рахтнинг ўти киммаламиди», деб, ёлғонлиги фақат Яратган билади. Иғвор-гар, гибатчиларга ҳам жазо бордир.

Сўзим охирида барчага ҳақиқий севги ва ману баҳт ҳамроҳ бўлишини тилайман.

Айтольмаган сўзларим мана шу сат-лардан ўрин олган:

Мен албатта баҳтили бўламан,
Ишқ бобида таҳтили бўламан,
Аҳди борга аҳдли бўламан,
Факат гумон аралашмаса.

Катта йўлга сўқмоқ бўламан,
Кен дарёга ирмоқ бўламан,
Гуллар билан ўттоқ бўламан,
Факат ёмон аралашмаса.

Душман билан сирлашмасман ҳам, Йишилини ёқларман ҳам, Тўғри йўлдан адашмасман ҳам, Факат туман аралашмаса.

Сирларимни сақларман ҳам, Яшилини ёқларман ҳам, Онам сутин оқларман ҳам, Факат шайтон аралашмаса.

у.и.

Тошкент

КЕЛДИНГИМ, БОЛАМ...

Кеч кира бошлагани сайн Онаизор суюнади. "Хадемай ўглим ишдан келади. Дийдорига тыйман. Сұхбатлашаман!"

Коронги тушиб, ўғли жиндең көчікса, вахимага тушади. "Иллюхим тинч бүлсін-а, йүлнинг хавф-хатарларидан үзін асраган-а?"

Онаизор дәраза ёнида йүлгә қарб тураверади, тураверади. Оқтаптар оғыр, тиззаптар музлаб-музлаб қолады. Нихоят ўғли келади.

- Бұнча кечиқдінг, болам, роса хавотир олдым, - дейди. Ўғли эса: "Э, ётіп үйкүни уравермайсиз а, дәмн шұнақасиз!" - дәя гинахонлик қылайды.

- Оғз, болам-а, болам-а!

Ана, эшкің күнғири жириңглайди. Онаизорнинг жонғанаси томогига сағнайды. "Бугун болам вактида келді!" Шипапгини ҳам илмай, юргури чиқады. Шу пайт келини ҳам етиб келади вонаизор үзини коййиди. "Бироз шошмай түрсаның бўлардику кампир, ҳар холда эшикни сувлук хотини очгани маъкуллар, ўғлингта!"

ДУТЛУГ ОСТОНА

Онаизор ишдан қайтса, келиннинг авзои бузук, уйга кетишша шай. Ўли ва кизасини силтаб-силтаб кийинтиримокда. Сабабини чолидан сўради. Келини гап қайтарган экан.

- Нима бўлди, тинчликми?

- Энди у келиннинг ёнига киради.

- Дадамдан сўранг, нима бўлганини. Менга бакирди, кетавер, деди. Бўлди, кетаман!

- Энди келинжон... Гап қайтарганинг унун жаҳи устида айтган-кўйгандир-да. Сиз уйм-жойим, дейдиган, кенирадиган келин бўлинг.

- Нече марта кечираман?! - келиннинг овози ўйдек эди. - Хувв ўтган иили ҳам бақирган.

- Оғз, болам-а! - онаизорнинг овози шикастэди.

- Дадангиз ўзи шунақа - жаҳи тез. Лекин юрагиди ёмонлиги йўқ. Менга ҳам бақирган, ҳафа кўлган, ваки келса. Мен дадангизнинг яхши томонларини ўйлаб, чидаганиман. Колверса... никонхи муддадас билганман. Яхши нияттар билан босиб кирганни шу остановдан жаҳи билан чиқиб кетишни ҳеч эп кўрмаганман, ўзимга. Ҳа, қизим, мен агар яхши одам бўлсам, шу биргина ёмон одамни тарбиялай қолай. Ҳатола-

Эртасига яна кўнгирок жириңглапши билан эшик ёнига бориб қолганини ўзи ҳам сезмайди. Ўғли кирип салом беради, хотини хотинга узатади.

- Ҳорма, болам. Яхши келдингим? - онаизор ўғлини боячадан келган пайтадигидек бағрига босиб-босиб, юзидан ўтил оғлиси келади. Лекин... Келиндан истихола қылади. Ўглида бундай ҳоших ийклигини хис этади.

- Яхши ўтирибсизми? - дейди хмейл жилемайб.

- Шукр, яхшиман, болам, ўзинг чарнамадими?

Онаизорнинг кўнгли кўтарипади. Шу топдаёт ўғлини ёнига ўқазиб, сұхбатлашса, кун бўйи кўрганларини сўраб-суршитирса канийди я!

Ўғли эса хонасига кириб, ҳаяллаб қолади. Ечиниб-кийинади, оғини

узатиб бироз дам олади, шекилли. "Яхши қылади. Болагинаш кўп ишлаб, роса чарчайдайди!" - деб ачинади онаизор. Келин ўғли узок үнивади. Келин билан чақ-чақшашаб, тамаддиконага кирип кетишади. Кулгулари, ширин-ширин сұхбатлари ўқтин-ўқтин эшилтиб туради. "Домим шундай ахил бўлишин-а?" - деб шукроналар айтади, онаизор.

Вакт имилаб ўтади. Онаизор дори ичиб олиш учун бир хўплам чой баҳорисида тамаддиконага баш сукади. Онаси борлиги кулиб-яшнаб ўтирган ўғлиниң ёдига тушади. Ва:

- Келин, ойи! - дейди секингина. Келин эса шошилб гап кўшади.

- Ойим оқватланганлар! Онаизор бир хўплам чойни олиб, изимга қрайтади.

- Тавба, - деб ўйлабди у, - киз бола бирорнинг ҳасми, дейишилди. Ўғли бола ҳам бирорнинг ҳасми эканми-а?! Майли, шуныса ҳам шукр! Омон бўлишин, бахтим! - дәя яна шукроналар айтади.

рини кечира қолай, деб ниат қилдим. Биз аёлларнинг биринчи ишишни шу - тарбия. Иккинчиси эса кешира билиш. Оллоқ кечиримли-ку!

- Бакиргандарига сиз чидагансиз, ойи, мен чидамайман!

- Бўлти, дадангиз билан ўзим гаплашаман. Сиз ҳам иззат-хурматларини жойига кўйинг. Кекса одамнинг асаби юпқалашаб, инжик бўлиб қолади. Шуни унумтанди.

Яна бир гапни айтлиб ўзим жаҳи ахшатда дафтарини очиб юборсангиз, на факат бизни, ўз ота-онангизни ҳам ҳафа қулиб қўясиз. Урмай-сўмай уларнинг умренини қисқартирасиз. Яна айтаман, убу деганлари билан даданнингизни жуда хурмат куладилар. Рузорнинг ачнина шу чуну деганлари шу-да, болам. Яхшилаб ўйлаб кўринг...

Онаизор ўрнидан турби, Оллоҳа шукронасини айтга-айти ўз онасига йўл олди. Келин бироз хаёл суреб ўтириди-да, болаларини ечинтиришга тушди.

"Онаизор" таржумаси

- Бувимнига дам олиш куни меҳмонга борамиз-а?! - деди.

юваб, лаззатланиб танаввул қилади.

- Ох, ох, бараш ширин-е! Бирараш ширин-е! Оллоҳнинг, Она-Ернини неъмати бу болам! Ерин юмаш, болам! Ер юзини тоза саклан! - дегиси келади. Демайди, гап эшилб қолишдан кўрғади.

Кечки пайт қаватли уйлар ислаб олди. Ерикни тоза саклан! - дегиси келади. Демайди, гап эшилб қолишдан кўрғади. Кечки пайт қаватли уйлар ислаб олди. Ерикни тоза саклан! - дегиси келади. Чўзинчок тахта ўринидикга аёллар, келинлар тизилишган. Атрофлари бола-бакра.

Онаизор беҳижётро атрофга назар ташлаш таъби хира тортади.

- Ики челакони субе сепиб, супуриб, кейин дам олсанги қандай яхши бўларди-я, - дейди тили күчиб. Дейди-ю, балога қолади. Ҳамма ўзини оқлашга тушди.

Онаизор жадемай яна уйга йўл олади. Ўзи билан ўзи гаплашади. "Келинларнинг овозлари бунчалар ўқтир-а?!" Биз булардик пайтимизда овозимиз у ёқда турсин, киримизини кўтариб, ти қаролмадик-а?! Ибо, ҳаё, илақдек эврилышлар.

Кўлимиздан супуриг тумасиди-я! Хай, минг йиллардан бери асрарангарни мизини энди ўйқотамиз-а?! Йўк, ҳаё, иларнинг ўзи асраган. Ўзимдада борини ўргатаман, келининг! Сочларни сийламан, елкалигига қоқаман. Зора кулогига олса. Зора ерин юмшок, босса.

Менин кенир, бизни кенир, она-Ер!

Санъат МАХМУДОВА

(Боши ўтган сонда.)

- Ўзингизни болан-гизам тўғри келмаса, қанақа қон экан ў?!

Икки ўртоқнинг галини бир четда эшилтиб турган хотиним арашмаганида, кучок очиб кўр иш гапни курордшолар, билмадим ҳам холда хайрлашади:

- Ҳужайн, йўқ деманг. Аввал бир текширитириб кўринг-чи, сиз зинки тўғри келади.

- Ҳужайнин, йўқ деманг. Аввал бир текширитириб кўринг-чи, сиз зинки тўғри келади. Майли, шундай яхшига ҳам шукр! Омон бўлишин, бахтим! - дәя яна шукроналар айтади.

МУҲАББАТЧИМ

Шу орада кунлар ўтаверди ва хотиним шифохонада ётган "кондош" ўғилхонини кўргани бориб, топиб келган гапларни айтаверди. Ўтогимнинг бираси туттига боласи бор экан, тагин бештаси ўғил. Хайдарали беш ўғилнинг иккичиниси экан. Дильтар Абдулатиминг иккичини хотинимиш. Биринчи хотинин учинчи боласини тутаётганда ўлган экан. Боласи тирик қолиб, хотир саккиз ёшдамиш. Биринчи хотинидан икки кизу бир ўғил, иккичини хотинидан эса тўрт ўғилмиш.

- Ўғлимиз Дильтар опанинг баш фарзанди. Аммо улар сира бир-бира оғираси мос эмас. Қиз колида уч болали одамга тегишининг тагида бир гап бордерди хотиним ишлайди. - Сизда эса, ҳужайнин, меҳр-оқибат деганидан заррача йўқ экан. Бир матрата бўлсанда бориб кўриб келмадингиз-а?

- Қизиқмисан, хотин, ҳам қон бериб, ҳам бориб кўриб келишимиш. Биринчи хотинни биринни чиқиб. - Қизиқмисан, хотин, ҳам қон бериб, ҳам бориб кўриб келишимиш. Биринчи хотинни биринни чиқиб. - Сизда эса, ҳужайнин, меҳр-оқибат деганидан заррача йўқ экан. Бир матрата бўлсанда бориб кўриб келмадингиз-а?

- Ҳужайнини кўриб келдим, хотинимнинг гапларига парво қилмадим, шунақа илмокли гапларга ўч. - Онасигим кўрдим. Биз яна учрашиша вадаляшиб, ўйга қайтади. Энди хотинимнинг аввали паришонлигидан асар ҳам қолмаганди.

Операция хонасадан рангим бир ҳолатда чиққандим. Мутага биринчи хотинимнинг роҳатиганнинг кўргани бориб, топиб келган гапларни айтаверди. Хотинимнинг тахминларининг акси ўлароқ коним таҳлили жуда ажойиб чиқди - коним шунақа ноёб гурухимиз, уни ўлган одамга қўйса тирилиб ҳам кетаримиш!

Ўзни болалидан дўхтурдан,

унинг уколидан кўрадигандиган мендайдай одам учун қочадиган бурчак қолмаган эди. Ҳудди ҳозир мени сўйишидигандек, обгим тортиб-тортиб операция хонаси гирдириб ажодиганнинг дока парда ортида инграбиб ётган "шўх ўғилтой" тарафи ҳам қарашам, билагимиш ҳамшира ихтиёрига топширганча, кўзларимни чирт юмдим...

Операция хонасадан рангим бир ҳолатда чиққандим. Мутага биринчи хотинимнинг роҳатиганнинг кўргани бориб, топиб келган гапларни айтаверди. Хотинимнинг тахминларининг акси ўлароқ коним таҳлили жуда ажойиб чиқди - коним шунақа ноёб гурухимиз, уни ўлган одамга қўйса тирилиб ҳам кетаримиш!

- Ҳужайнини кўриб келдим, хотинимнинг гапларига парво қилмадим, шунақа илмокли гапларга ўч. - Онасигим кўрдим. Биз яна учрашиша вадаляшиб, туттига хотинимнинг тагида бир гап бордерди хотинимнинг кўчадан киради.

- Ҳа, нимага одам кўрмагандай тикиласан? - дедим юзимни ечаётган кросворд газетаси билан тусиб. - Ко! телевизорни пана киляпсан!

- Аммо, ҳужайнин, бола ҳудди сизга ўхшайди, хотиним келиб юзимга ўхшайди. Тушга яқин телефон жириңглайди, хотиним тез етиб келишишни, меҳмонлар аллақаочан ўйдалиги айтди. Хотиним тайнланган тўртта патири, майдай-чўйдаларни бозордан харид килиб, подъездимиз олдида машинадан тушганимда гипсланган кўллари бўйнига осилган ўғилхонимиз олдимга юргириб келиб, ўшиш учун юзларини тутди.

- Ҳа, нимага одам кўрмагандай тикиласан? - дедим юзимни ечаётган кросворд газетаси билан тусиб. - Мен етишлардаги болакайнинг дори хидояни ўтириб қолган вужудини сизлашиб кўйди. Тушга яқин телефон жириңглайди, хотиним тез етиб келишишни, меҳмонлар аллақаочан ўйдалиги айтди. Хотиним тайнланган тўртта патири, майдай-чўйдаларни бозордан харид килиб, подъездимиз олдида машинадан тушганимда гипсланган кўллари бўйнига осилган ўғилхонимиз олдимга юргириб келиб, ўшиш учун юзларини тутди.

- Мошинингизни ичади ўтири-сам майлими? - деди Хайдарали валини бориб нарса демасимдан шуңга тўла хукурга бордай, ўтириб ҳам олди.

(Давоми бор.)

Оллоёр БЕГАЛИЕВ

Санъат МАХМУДОВА

ШУММЕ ОИСИЕ МИНГ ХОСИЯТИ

Мўмиёй доривор модда сифатида уч минг йилдан бўён Шарқ табобатида маълум. У Марказий Осиё, Эрон, Хиндишон, Хитойда кенг миёқсда кўлланиб келинган. Мўмиёй грекча сўздан келиб чиқкан бўлиб, "танан сақловчи" деган маънони англатади. Ўзбек тилида "мўмиёй-асил", Бирмада "тоғ кони", Арабистонда "тоғнинг тер суви", Сибирда "тоғ мой" деб юритилади. Унинг асл номи "Муми ойин" бўлиб, Оин қишлоғидаги тоғ номига нисбатан атаглан. Мўмиёй табат томонидан бизга тайёр ҳолда инъом этилган. Унинг қандай йўсунда хосил бўлиши борасида аник, бир фикр, маълумот йўқ. Лекин мутахассис олимлар унинг келиб чиқшини турлана тахмин килишади. Бирни турли хилайон, ўсимлик маҳсулоти деб атаса, баъзилари нефть маҳсулоти, арча ширасидан хосил бўлади, деширади. Бироқ, бу тахминлар илмий жиҳатдан тўлиқ исботланмаган. Мавриди келганида бир ривояти ётиборингизга ҳавола этаимиз.

Қадим замонларда Эронга Фаридун шох ҳукмдорлик килган экан. Кунлардан бир кун у ўз лашкарбошилари билан ов килиши учун токка йўй олади. Овчилар тог ёнида жайронга дуч келиб, унга ўқ отадилар. Ўқ жайроннинг белига санчилади. Бироқ, у ўницилмай жон ҳолатда қоча бошлайди. Подшоҳ ва унинг ҳамроҳлари жайрон кетидан кувлаш, яна ўт отадилар. Уларга белида ва оёкларида ўзлари отган ўқлар санчилуб турган ўша жайрон йўлиқиди. Овчилар уни тутиб, кўздан кечирадилар. Буни қарангки, ўқ тешшан жой битиб, яраустида эса кора ятироқ нарса ёпишиб турарди. Жайрон яширинган форга караб, улар шундай кора мoddанинг жуда кўплигини кўрадилар. Бу унчилигиб, шахарга олиб кетадилар. Шоҳ Фаридун бу галати

Бир неча хафтадан сўнг ўша овчилар яна овга чиқиб, худди ўша тог ёнидан ўтадилар. Уларга белида ва оёкларида ўзлари отган ўқлар санчилуб турган ўша жайрон йўлиқиди. Овчилар уни тутиб, кўздан кечирадилар. Буни қарангки, ўқ тешшан жой битиб, яраустида эса кора ятироқ нарса ёпишиб турарди. Жайрон яширинган форга караб, улар шундай кора мoddанинг жуда кўплигини кўрадилар. Бу унчилигиб, шахарга олиб кетадилар. Шоҳ Фаридун бу галати

МИНГ ХОСИЯТИ

моддани текширишни Эроннинг энг улуғ ҳакимларига топширади. Ҳакимлар горни ҳам текшириб, бу модда унинг ёриқларидан оқиб чиқаётганини, тунда яраланган ва шикастланган жонивор, кушлар келиб, уни ялаб, чўйқалб, сўнг тузалиб кетаётгандарини кузатадилар. Бу мoddанинг бебалогини фахмлаган Фаридун шох горнинг олдига сокчиларни кўйиб, йилда бир марта тўпланиб қолган бир хум кора мoddанинг сарой ҳазинасига олдириб кетадиган бўлди. Бу жайроннинг ватани - Оин қишлоғидаги топилган кора мoddанинг инсониятнинг ноёб топилмаси, Аллоҳ таоло томонидан инъом этилган "мўмиёй - аслидир".

Мўмиёй Марказий Осиё тогли худудларида 3000 метр баландликдаги тошлар орасида кўпроқ учрайди.

Мўмиёйнинг ҳакимиётлиги ва сифатини аниқлашинг ҳар хил усуллари бор. Булардан ўнг кўпай - мўмиёй кўлга олиниб, бироз эзилади. Яхши мўмиёй тез орада юшмайди, аксинча бўлса қаттиклигича коловеради. Буюл аллома Абу Райхон Беруний мўмиёйнинг сифатини текшириш усули хақида шундай ёзган: "Мўмиёй асли ёф ва сирка аралашмасида обдон эртилиб, уни тилимланган жигарга суртилади. Сўнгра шу жигарга пичок урилади. Агар пичок текканида жигар бир текис кесилса, мўмиёйнинг сифати юксакидир". Унинг ранги ҳам турлика-кора, сарик-кўнғир, ялтироқ бўлади. Таъми аччик ва ўзига хос хида эга. У ўз кучини 40 йилгача саклаши мумкин.

Мўмиёйнинг кимёвий таркиби якин йилларга яхши ўрганилмаган эди. Ўзбекистонлик ва тохижистонлик олимларнинг иммий изланишлари натижасида унинг физиқиавий ва кимёвий хоссалари аниқланди. Умумий таҳриба маълумотларига кўра, мўмиёйнинг таркиби органик моддалар, алюминий, темир, титан, кальций, кўргошин, магний, калий, натрий, стронций, бериллий, ваннадий, кумуш, висмут, кобальт, хром, молибден, углерод, рух, азот каби микро элементларга бой экан.

Ўсимлик мойи томизиш яхши фойда беради.

19, 20, 21 - август кунлари
иложи бўлса очик ҳавода, табиат кўйинда яхшилаб дам олиш тавсия этилади. Шу кунлари бод хасталиги борми?

Бўйнлари оғрийдиганлар ўзларида ноҳушлик сезсалар оғриқни қолдирувчи суртмалардан Фойдаланганлари малькул. Иссик ҳамомда чўмилиш яхши фойда беради.

20 август куни спиртили ичимликлардан сакланыш тавсия этилади.

22 август куни ўпка, ошқозон, жигар ва ўт пифаги фаолиятида хасталанишга мойиллик кучаяди. Шунинг учун оғир, ҳазм бўладиган ёғлик, гўштлик овқатларни камроқ

Эндиги гап хасталикларни даволаша хусусида. Бутун тана-га, айнича юракка кувват баҳш этади. Киши заҳарланганда, меъда-ичак, бўғим, сукяг оғриклидари, дудукланишда наф беради. Юкори нафас йўллари касалларини, зиққинафас, ангина, қон туфлаб, ҳазм килиш йўллари, бўйрак, ковук, жигар каби аъзоларни даволаша кўлланилади.

Шарқ табобатининг бобокалони Абу Али ибн Сино ўз асарида бундай ёзди: "Чиқсан, синган, йикилган ва урвалага оғриклидага карши ичла-са ва суртилди фойдалидир. Башнинг бир томон ярмининг оғриғига, совук бош оғриғига ва айланишига фойда килади. Кулодан йиринг оқишига карши бир арпа дони майдоридагисини гул ёғи ва узум гўра-сингин суви билан кўшиб илик ҳолда ишлатилади. Йўталганда чилонжидай суви ва арпа суви билан уч кун кетма-кет наорага ичилади".

Шуни ҳам кўшимча қилиш керакки, мўмиёй хиқоҷига карши петрушка урганинг кайнатмаси билан ҳам ичилади.

Пешоҳ йўлидаги ва қовуқдаги яралар учун

Фойдалидир. Бунда мўмиёй сут билан истеъмол килинади. Чайён қаъсан жойга сарийёт билан суртилади. Шунингдек, қон томирлари деворларининг тўқазувчалигини оширади. Бу билан эса қон томирлари хасталикларининг олиниади. Унинг шифобахшили гундаки, кўйган терига, синган сукяг бекиёс даводир. Бунда у бирқиттирувчи тўқималарининг фаолиятини уйгунлаштиради ва бемор тез кунда тузалади. Ошқозон ва ўн иккى бармоқли ичак яралари, юқумли касалларини даволашда кўл келади. Лекин шуни ёдда тутиш керакки, мўмиёй фойдаланекан деб, уни пала-партиши, кўп истеъмол қилиб бўлмайди. Ҳар нарсанинг меъёда бўлганини каби мўмиёни кўллашнинг ҳам чегараси бор. Үндай Фойдаланишдан олдин кишилар ўзаро кумасдан, шифокор маслаҳатига амал қисаллас, шифо беради ва кўзланган мақсадга эришилади.

Табобатда зиранинг меваси ишлатилади. Таркибда турли маъданлар ва фойдалар бор. Эфир мой, карвон, оқсил моддалар, минерал ва бошқа биримлар шулар жумасидандир.

Табобатда зиранинг меваси ишлатилади. Таркибда турли маъданлар ва фойдалар бор. Эфир мой, карвон, оқсил моддалар, минерал ва бошқа биримлар шулар жумасидандир.

Зиранинг суви билан ювилса, юзни тиник килиади, унинг олиниши ва истеъмол этилиши маълум майдорда бўлиши керак, агарда кўп истеъмол килинса, юзни саргайтиради. Ярани тез биттиради. Уни сирка билан эзиб исқаганди, шунингдек, уни эзиб бурабур бурунга тикилганда бурун конашини тўхтатади. Зирани ичилса, овқатнинг мевъда юзасига чиқишидан бўладиган кусишини тўхтатади. Мевъдана киздиради ва овқатни ҳазм килдиради...

Зира уруғи мевъданинг сурункали хасталигида, ичак, жигар, бўйрак-тош касалликларида маълҳам бўла олади. Ургидан йиринг тайёрланган чой иштахани очади. Бу зира чой кўйидагича тайёрланади: бир

ицъемол килган маъкул. Яхшиси енгил, пархезли овқатлардан Фойдаланадиган.

23-24 август кунлари умуртқа погона ва бўғинлар фаолияти сустлашади. Ҳуқалаш, иссиқ компресс килиши ва ҳар хил исқитувчи

САЛОМАТЛИК КАЛЕЙДАРИ

ицъемол килган маъкул. Яхшиси енгил, пархезли овқатлардан Фойдаланадиган.

25-26 август кунлари тўлған ой кунлари танани ҳар хил ҳилқатлардан тозалаш учун энг кулай кунлар хисобланади. Овқатнинг ҳазм қилиш фаолиятини яхшилаш ва ҳилқатлардан тозалаш учун куйидагича тайёрланган дамламадан Фойдалана-

ниш Фойдалидир:

2 чой қошик қоқигул (одуванчик) томирини яхшилаш ювиб, майдалаб устидан бир стакан соусу сублиб 8 соат берини мумкин.

27 август куни ҳар хил до-

риларни ичиш тавсия этилади.

28 август куни илоҳи

бўйрак, сийдик йўллари

фаолиятини яхшилаш учун

Фойдаланадиган

муддатларни лозим.

Масалан: тўйиб тарвуз ицъемол

қилиш Фойдалидир.

29-30 август кунлари бўйрак, сийдик йўллари

фаолиятини яхшилаш учун

Фойдаланадиган

муддатларни лозим.

Масалан: тўйиб тарвуз ицъемол

қилиш Фойдалидир.

31 август куни бўйрак,

тос чаногини шамолад

қолишидан асрар лозим.

Шу куни балик, тухум,

ѓенгок,

ҳар хил мевалар ва полиз

маҳсулотларини ицъемол

қилиш, шунингдек, асабарларни асрар, бирорвлар билан

уришиб қолиб кайфиятни

бузишдан сакланниш керак.

литр ҳажмдаги идишга қайноқ сув, ярим чой қошик зира уруғи, кўк ёки қора чой солиб дамла-нади. Паст оловда 10 дақика мобайнида кайнатилади. Сўнг чой сингари таомдан олдин ёки кейин ичилади. Зира уруғи, далачай, тоброҳони аралашмаси бод, бўгимларда туз йигилганда тавсия этилади.

Овқат ҳазм йўллари шамоллашида ва унинг иш мароми бузилишида зира муҳим рол йўйайди. Бўйрinda Абу Бакр Ар-Розийнинг шогирди бундай деди: "Бир киши мъедда сустлигидан шикоят қилди. Пешоби лойқа эди. Устоз унга зира суви билан беш дирҳам

(бир дирҳам - 3 граммга тенг) гулқанд истеъмол кил ва мъедданга иситилган латталар кўй,

овқатинг нўхут шўрва бўлсин, деб буюрди.

Зира мъедда (ошқозон) ширасини ишлаб чиқаришини кучайтиради. Бу тасирни билан мъедда шираси дорисига тенг келади. Шу билан бирга, ўт (сафро) хайдовчи, пешоб ҳайдовчи омил сифатида қадрланиди.

Мъедда шираси юқори бўлған кишилар зиранинг этиҳади бўлиб.

XVI асрда яшаб, ижод этган шошиби ва табиб Давори - ал - Гилоний зира ҳазмдай ёзган

шошиби ва истеъмол килади.

Бодни камайтиради .
Кирман зираси,

Иссиқликда ички, бил даражаси.

Мъедда учун унинг манфавти бор,

Куруқликда ўзи учинчи майдор.

Ундан яна пуштинг кучи ўсади,

Хайдаш хислати бор, яна кесади.

Ундан икки дирҳам ичиши кифоя,

Йирингли яралар топар никоя.

Ибн Сийрий антибодларким, ҳар ким тушида зиранинг кўрса, душмандан најот толгай. Агар зирани йўкотса, душман ундан голиб келгай. Кирмоний Раҳматуллоҳ алайхиссалом айтибидиларким, зирани тушида еса, ўзи ва яқинлари омонликда бўлгай.

Мирзамир МИРЗАШАРИПОВ тайёрлади

натдан сакланиш ва яхшилаб дам олиш тавсия этилади.

28-август куни ҳар доимигидек одатдагидек оваткланда бўлади.

29-30 август кунлари бўйрак, сийдик йўллари фаолиятини яхшилаш учун Фойдаланадиган

муддатларни лозим.

Масалан: тўйиб тарвуз ицъемол

қилиш Фойдалидир.

30 август куни бўйрак фаолияти учун муолажалар

қабул килиш айни муддаодир.

31 август куни бўйрак, тос чаногини шамолад

қолишидан асрар лозим.

Шу куни балик, тухум,

ѓенгок, ҳар хил мевалар ва полиз

маҳсулотларини ицъемол

қилиш, шунингдек, асабарларни асрар, бирорвлар билан

уришиб қолиб кайфиятни

бузишдан сакланиш керак.

АНОРА тайёрлади

Сарлавхани ўқиб, ўзини-ўзи осиб кўйидими, деган хаёлга борманг янга! Гап мавзуси бошқача: Ўзини-ўзи операция қилганлар ҳақида эшитганимисиз? Антарктида даги Ново-лазоревск станицяси-нинг шифо-кори Л.Р. гозовнинг бикини бирдан оғриб колади. Ўша паллада унга тиббий ёрдам кўрсатадиган ҳеч ким йўқ эди. Шунинг учун у ўзига ўзи ташхис қўяди, сўнг операция столини тайёрлайди, рўпарасига ойнани

ўрнатиб, ўзини-ўзи операция қилишига киришади! Ва уни муваффакиятли удалайди. Операция бир ярим соат давом этади.

Бундай воея аввал ҳам зикр этилган. Голландиялик касби темирчи бўлганинг янги Дот исмили киши ошхона пичоги билан корнина кесиб, буррагидаги 113 грамм оғирлидаги тошни олиб ташланган. Во дарим! Тангри кара-мининг тафсiri ва юқори-дагиларни сабр-бардоши-нинг чидамлигини қаранг.

Инсон будунёда ўта хунук бўлиб яратилмасин экан. Айниқса, аёл киши. Триssi анча хунук қиз эди. Бунинг устига қулоклари ҳам ўта катта бўлиб, кўпчилик уни "супра қулок" деб чакиради. Бенчора севига ёшига етганида ҳам бирорта йигит унга севидан оғиз очмади. Хатто хунук-хунук йигитлар ҳам гўзуз қизлар билан гаплашар, Триssiга ҳеч ким қараф ҳам кўймасди. Қайтага қаерга, борса, устидан кулишарди.

Орадан йилларни кувиб йиллар ўтди. Триssiга кўёв чиқмади. Ниҳоят у эрга теда-тига ўтилди.

Мини 1622 йилда Нью-Мехико хиндулари осмонда муаллақ турган улкан аёлни кўриб, кўриб кетишиди. Унинг сояси хиндулар шаҳарчасининг ярмини эгалларди. Хиндулар уни фаришта деб ўйладилар. Аммо улкан аёл ёнида пайдо бўла бошлаган ойни кўрган одамлар уни "Ой маликаси" деб атади бошладилар.

"Ой маликаси" шаҳарликларга озор етказмасди. У юкорида туриб, тўғрироғи булутга ёнбошлаб олиб, атрофни, одамларни томоша қиласарди. Аммо шу ҳолат бир кеча-ю, кундуз давом этди.

Улкан аёл кейинчалик Испаниянда пайдо бўлди. У ерда ҳам одамларни ҳайратга солиб шахар тасидаси булутга ёнбошлаб ётди. Унга ўқ отмокка журъат қилганлар ҳам бўлди. Лекин ўқ булутга етиб бормасди. Улкан аёл эса ери томоша қилишда давом этади.

Кейинчалик Америка қитъасининг бир қанча жойларида улкан аёлни кўрдилар. Ўша давр олимлари уни нима деб таърифлашни билмай, булутнинг бир кўриниши, деб атадилар. Ҳакиқатан ҳам аёл кутилмаганди. Булут билан пайдо бўлар, яна ой ва булут билан бирга ғойиб бўлиб қоларди. Бу сирли ҳодиса кейинги асрларда кузатилимади.

АЛТИКАСИ

1622 йилда Нью-

Мехико хиндулари осмонда муаллақ турган улкан аёлни кўриб, кўриб кетишиди. Унинг сояси хиндулар шаҳарчасининг ярмини эгалларди. Хиндулар уни фаришта деб ўйладилар. Аммо улкан аёл ёнида пайдо бўла бошлаган ойни кўрган одамлар уни "Ой маликаси" деб атади бошладилар.

"Ой маликаси" шаҳарликларга озор етказмасди. У юкорида туриб, тўғрироғи булутга ёнбошлаб олиб, атрофни, одамларни томоша қиласарди. Аммо шу ҳолат бир кеча-ю, кундуз давом этди.

Улкан аёл кейинчалик Испаниянда пайдо бўлди. У ерда ҳам одамларни ҳайратга солиб шахар тасидаси булутга ёнбошлаб ётди. Унга ўқ отмокка журъат қилганлар ҳам бўлди. Лекин ўқ булутга етиб бормасди. Улкан аёл эса ери томоша қилишда давом этади.

Кейинчалик Америка қитъасининг бир қанча жойларида улкан аёлни кўрдилар. Ўша давр олимлари уни нима деб таърифлашни билмай, булутнинг бир кўриниши, деб атадилар. Ҳакиқатан ҳам аёл кутилмаганди. Булут билан пайдо бўлар, яна ой ва булут билан бирга ғойиб бўлиб қоларди. Бу сирли ҳодиса кейинги асрларда кузатилимади.

КЎЙ (21.03 — 21.04). - Шу ҳафтада кутилганда зиёд ишларни бахарасиз. Ҳаддан ортиқ толикиасиз. Лекин, шу ҳафтада кўнгилги сайёхатга чиқишингиз мумкин.

СИГИР (21.04 — 21.05). - Дехончиликка оид шартномалар тузишга кўз кулаш. Аммо, оила аъзола-рингиз билан маслаҳатлашиб иш тутинг.

ЭГИЗАКЛАР (22.05 — 21.06). - Анчадан бўён сота олмаётган кўчмас мулкингизни ўхши баҳога сотиб, кўнглингиз хотиржам бўлади.

КИСКИНЧАКА (22.06 — 22.07). - Катта харидларингизни кейнинг кунга қолдиринг. Бу ҳафта ижодий ишлар билан шугулланганингиз маъкул.

МУНДАЖИМЛАР

АРСЛОН (23.07 — 23.08). - Душанба куни сергала ўтса-да, хафтанинг кейинги кунларни хотиржамлик билан ўтиши кутилмоқда.

БОШОК (24.08 — 23.09). - Бемор кариндошларингиздан хабар олинг. Сизнинг саҳоватингиз уларнинг кўнглини тоғдек кўтариши мумкинлигини унутманг.

ТАРОЗИ (24.09 — 23.10). - Ҳафта мөхмонар, кутиш билан ўтади. Улардан бирни билан баҳослашиб қолишидан этиёт бўлинг.

ЧАЁН (24.10 — 22.11). - Ёқтирган чиқишингиздан мактуб оласиз. Бироқ, туйгуларингизга кўп эрк берманг. Алдамчи хисларга берилманг.

КЎЧАТ ЭК, БОҒ ЯРАТ, ЁНГОҚ ҲАҚИДА

Юнқапаст ёнғок. Ёнғок, данигини беш кечакундуз эски шарабга ёки балогатга етмаган гўдакнинг пешобига солиб, сўнгра эксангиз, шу ёнғокнинг пусты юпқа бўлади. Факат бунда ёнғокнинг боши тегага қаратилган ҳолда экилишини унунтманг.

Агар ёш ниҳолнинг танаси ингичка килиб тешслип, ундан темир ёки пўлатни ўтказиб, шундай қолдирилса ҳам, ушбу ёнғокнинг пусты юпқа ва мағзи оқ бўлади.

Ёнғок тезпишар бўлсин дессангиз. Агар ёнғок ниҳоли кавлаб олинса ва бошка ерга ўтказилса, бир йилдан кейин яна янги ерга кўчириб ўтказилса, келгуси ийли бу тадбир учини бор тақорланса, шу ёнғок дарахти тезпишар бўлади.

НОКНИНГ ЮМШОФИ ЙАХШИ

Нокнинг ерга яки кисми ёрлади, танаси тираналмайдиган килиб ичидаги мағзи олиб ташланади. Сўнг ўша ёриқ бир-бирига ёшиширилади ва лух (тол пўстлоғининг иккى кисми) билан боғланади. Сигирнинг янги гўнги ва тоза лой билан сувалади, сўнг эклида, шу холатда ери куруғунча қолдирилади. Барг чиқарунча остида нам бўлиши керак. Шу хил усулда экилган хар бир нок дарахтининг меваси нозик, юмшок бўлади. Бошка нокларда бўладиган қаттиклик бунда бўлмайди.

ШАФТОЛИ ҲАҚИДА

Данаксиз шафтоли. Бунинг учун шафтолини толга пайванд килиш лозим. Аммо, бу боғбондан катта маҳорат ва синчковлик талаб қилинади. Биринчидан, шафтоли тол дарахтига яқин жойда экилган бўлиши шарт. Боз устига тол катта дарахт эмас, кичикроқ новда бўлиши лозим. Шафтоли кўклаган пайтда тол шоҳини эгб, ерга теккизилади. Сўнг унинг ўртасидан ёриб, шафтоли ниҳолнинг уни ўша ёриқдан ўтказилади. Сўнг ёриқни ингичка лух, яъни тол пўстлоғининг иккى кисми билан каттиқ боғлаб ёрлади. Тешик-

лари эса тоза лой билан сувалади. Энг муҳими, пайванд устига кўзачага ёки бошқа бирор идишга сув солиб осиб кўйилши, ҳамда томчилаш турдиган бўлиши шарт. Томчилашиб сугориш бутун ёз бўйи давом этирилади.

Келаси баҳорда шафтоли дарахтининг томири ер юзасидан кесиб ташланади. Колган кисмига тол орқали сув ва озуқа етиб борган бўлади. Шундай қилиб, ана шу пайвандланган шафтоли ўсиб, хосилга кирганда унинг ичидаги данаги бўлмайди.

Шафтоли йирик бўлсин дессангиз. Шафтоли дарахти кўп мева кисла, майдо бўлиб колади. Меваси йирик-йирик ва сувли бўлсин дессангиз, меваси фура пайтда уни сийраклашириш лозим. Бундан ташари тез-тез сугориб туриш керак.

ХУРМО ВА ТУЗ

Хурмонинг туз билан қаттиқ, "улфат"чилиги бор. Йилда бир марта, айниқса баҳорда, хурмо томирининг ергадига кисми туроқдан тозаланиб, унга бироз туз солинади. Шундай килинса, хурмо каштама бўлади. Туз ўрнига эски шароб кўйкаси солиниши ҳам мумкин.

БЕҲИГА КУРТ ТУШСА

Агар ховлингиздаги беҳи дарахтининг мевасини курт еб кўяётган бўлса, ташвишланмагн, бунинг учиш кимматбахо кимёвига дорининг ҳам кераги йўқ. Баҳорда, умуман беҳи гуллаган пайтда гулларига таъсир қиласадиган килиб иккি бор майн кул сепилса кифоя.

X. ХАМОРОЕВ тайёрлади

БАШОРАТИ

ЎҚОТАР (23.11 — 21.12). - Тижоратчилига омад кулиб бокади. Бошлаган ишингизни иккиланмай давом этираверин.

ТОҒ ЭЧКИСИ (22.12 — 20.01). - Моливий ишларингиз бироз сусайди. Янги ҳамкорлар билан алока боғлашга ҳаракат килинг.

КОВФА (21.01 — 18.02). - Бегона сир айтманг. Тилингизнинг югуриллигидан чорсанба куни анча жабр кўрасиз.

БАЛИК (19.02 — 20.03). - Фароратли ҳафтанинг ҳар бир кунидан бахо кувондан баликдек сусадиз. Бирор, рўпарангида хавфу хатарлар ҳам учраши мумкинлиги эсингизда бўлсин.

1. Айни кундаги касб-корингиз...

а) Бундан 50 йил олдин қандай бўлса, ҳозир ҳам ўшандай - 1 балл;
б) Ўшанда ҳам бу касб-кор мавжуд эди, аммо моҳиятан бошқарок - 3 балл;
в) У пайтлар бу касб-кор умуман мавжуд эмас эди - 5 балл.

2. Рекламага қарашингиз қандай? У сиз учун...

а) Зарапдан бошқа нарса эмас - 1 балл;
б) Махсулотлар ва хизматлар дунёсига йўл кўрсатуву - 5 балл;
в) Фикрлаб кўриш учун ахборот - 3 балл.

3. Качондир ҳаёт учун хавф-хатарлилик дарајаси юқори бўлган бирон юмуш ёки спорт тури билан шугулланганимисиз? Масалан, парашутдан сакраганимисиз ёки "Тарзан"га ўшаб дараҳтдан - дараҳтга учиб ўтганимисиз...

а) 1-2 марта, ўзимни синамоқчи бўлганиман - 3 балл;
б) Бундай ишлар билан ҳамиша шугулланганиман - 5 балл;
в) Xеч қачон шугулланмаганиман - 1 балл.

4. Куйидаги маслаҳатлардан кай бири сизга ёқади?

а) Ақлли бўлсанг токка чиқиб юрма - 1 балл;
б) Ўзинг ёнсанг ҳам, ўзгани кўтариб кол - 3 балл;
в) Xар ишда жасорат кўрсат! - 5 балл.

5. Имтиҳонлар олдидан сиз...

а) Каттиқ тайёргарлик кўрганисиз - 1 балл;

б) Омадга ишонганимисиз - 5 балл;

в) Шпаргалка тайёрлаганимисиз - 3 балл.

Тўплаган балларнинг натижаси

5-11 балл. Сизнинг бирон масалада қатъий қадам қўйинингиз, ўйлаб ҳам ўтирийдархол бирон ишни бажаришга киришишингиз осон эмас. Энг сўнгги дамгача масаласиз сизнинг иштирокингизиз ҳам бажарилши мумкинлигига умид бўлаб, кутишини афзали биласиз. Аслини олганда ҳам оқим

бўйлаб сузиш ёмон, деб ким қатъий айта олади? Дарҳақиқат сиз, ўйламай-нетмайдадил ҳаракат қилишдан сакланасиз.

ЖАСОРАТГА КОДИРИНИСИР

Ишга киришишдан аввал ҳар томонлама фойда-зарарини ўйлаб, мулоҳаза юритгандан сўнггина амалга ошириши кўзлайдиган одамсиз. Йиллар давомидан ҳам ҳал этиш даромон бўлган ишни қатъий бир ҳаракат - уриниш билан ҳал килиши ҳам мумкинлигини унутмасанг бўлардан.

12-18 балл. Бирон-бир ишга дадил киришишингиз ва тубдан ўзгартни ясашингиз учун сизни кўзгатувчи кучли бир турткি керак. Ҳаётингиз давомида бунга ўхшаш холатларни кўп бошдан кечиргансиз ва шу туфайли ҳар доим кўзлазган ниятингизга эришгансиз. Шу билан бирга ўзингизга кўз кўзлаб ёйласиб оқим ўйналишига қараб тинчгина сузиб кетаверишга ҳам мойилсиз. Аслида ҳам ҳаётда ана шундай йўл тутиги яшаш афзал. Чунки нимагадир эришмок ниятида ҳеч нарсадан тап тортмай, ҳаддан зиёд зўрикиб, ҳаракат килаётган бу одам атрофдагиларнинг гафшини ва нафратини кўзғашни мумкинлигини унутмаслик лозим. Бу ҳаракатларнинг сараси эса бўзида бир чакага арзимаслиги ҳам мумкин.

13-25 балл. Сиз куч-иродангизни бир муштга йиға оласиз, катъиятисиз. Шартшоарти қийин қадамин кўйинингизни талаб қисса ҳам, сиз ҳеч иккilonamaisiz. Сиздаги топқирилик, жасорат энг оғир, кутилмаган дамларда ҳам кўл келади ва сиз голиб бўлусиз. Айни дамда сиздаги бу гайриоддий қобилиятдан атрофдагилар ўз максадлари йўлида фойдаланиши кўзлайдилар. Қийин масаланинг ёни учун сизни бошлиқка рўбарў кимлокчи бўлишибди ёки сиздан бошча ҳеч кимнинг юраги белтамайдиган ишни ҳал этишига йўллаш пайдада бўлишибди. Сиз ўзингиздан ана шу тахлифойдаланмок пайдада бўлган "дўст" лардан этиёт бўлишибингиз лозим. Сиздаги жасорат ўзингизга аскотишини унутманд.

* Бинафшани хуш кўрувчилар ташқиридан қараганда ҳис-тўйгусиздек кўринсаларда, аслида завқ-шавқда тўлиб-тош-

Гулларни барча севади. Шуниси ҳам борки, кимдир атиргул ошиги, кимлардир лолаларни хуш кўради, кимлардир эса тиканли кактусларни... Аникланнича, феъл-авторни ким қандай тұлни севишидан ҳам билса бўларкан.

* Кактусларни севувчи кишиларни феъли ҳам "тиканли", жангари ва уришқо бўларкан. Аммо улар аклни ва донишмандикни қадрлашаркан.

* Атиргуллар ва саллагул (пион)ларни афзал кўрувчилар ҳаётсевар, серхисист ва рашкчидирлар. Ҳаётдан ва муҳаббатдан тўйғанлар эса бу гулларга қарагилари хам келмас экан.

* Чиннингул (гвоздика) ўзини ҳаётда ҳаммадан устун деб хисобловчи кимсаларга бўларкан. Бу гулни яна хаёлот дунёсида яшовчи, турғун конун-коидаларга риоя этишини истамовчи одамлар ҳам севишишаркан.

* Агар лола ва сумбул (гияцент)га ишқибоз бўлсангиз, унда сиз севигида омади юришмаган, ўзингизни бахтсиз ҳис этувчи кишисиз.

* Гладиолус (тугунак пиёзли гул), гулсафар (ирис) ва шуларга ўшаш новдаси узун гулларни бағри кенг, серхисист кишилар яхши кўрадилар. Бундайлар шунингдек, табитта ошику шайдо ҳамдирлар.

* Бинафшани хуш кўрувчилар ташқиридан қараганда ҳис-тўйгусиздек кўринсаларда, аслида завқ-шавқда тўлиб-тош-

ган одамлардир.

* Сирен кучли салоҳиятга эга, ҳаёт кувончларидан тўла-тўқис баҳра олувчи одамларга ёқаркан.

* Хризантемани кувноқ ва жўшкун калбли одамлар яхши кўришаркан.

* Ҳидсиз гулларни иродаси суст одамлар танлашаркан.

* Нафасни қайтаргудек кучли хид таратувчи гуллар серхисист ва дағал феъли одамларга ёқаркан.

* Турли-туман гулларга ошуфта

Кайси гулни севишингизни айтсангиз...

Нега шунчалар тер тўкиб меҳнат қиласиз-у, лекин ҳеч қандай самарага эришолмайсиз? Раҳбарият эса жонингизни жабборга бериб ишлабтанингизни ҳатто сезмайди ҳам.

Демак меҳнатни ҳам ақлу фаросат билан ташкил килишибингиз керак экан. Куйидаги маслаҳатлар нафақат бошлиқ, кўнглини топишингизда, балки яқин келажакда иш жойингизда юкори погонанинг ҳамда яхши маош оладиган бўлишибингизда аскотиши мумкин.

1. Ишга кечикманг. 2. Хизматчининг кечикаби ишга келиши энг катта гуноҳдор. Иш жойингизда ҳамиши ўз вактида ҳозирни нозир

бўлишини, имкони борича бошлиқдан ҳам олдинроқ келишини одатта айлантиринг.

2. Ташаббускор бўлишига

шошилманг. Баъзида ташаббускор ишда кўзланган самарани бермаслиги мумкин. Балки сизнинг ҳаддан зиёд ташаббускор-

нолиманг.

3. Беттагочар бўлманг. Сизни танқид қилишса бунга жавобан дарҳол жазавангиз ту-

АМАДДОР ВА БОЙ Бўлишибни истасангиз...

лигингиз бошлиқка ёқмаслиги мумкин. Балки обрў-эътибори сиздан кўра юқориор, дараҳада бўлган касбодингиз айни ана шундай ташаббус билан чиқишни ўйлаётган бўлиши мумкин.

4. Суҳлашманг. Бошлиқдан ўзгалирдан ўзгача таассурт үйғотишни истасангиз берилган ҳар қандай топширикни зудлик билан бажаринг. Айни дамда ҳаётингиздан

тиб, жаҳлингизни намойиш этишига уринманг. Бундай килғилик ҳали ҳеч кимга яхшилилар. Қобилият, ёқимлилар, вазмиллик хамда кундадлик заҳматли меҳнат албатта муввафқиятга эришувингизни таъминлайди.

5. Соҳтлашманг. Энгнингиздаги кийимингизми, туфли, соат ва ёки сумкамнингиз албатта таникли фирмага тегишила маҳсулот эканлиги сезилиб, билиниб турсин.

6. Бошлиғингизнинг хурматни жойига кўйинг. Унинг нуфузи янада мустаҳкамланиши учун сиз ҳам жонбозлиларни танқид қилишса бунга жавобан дарҳол жазавангиз туади.

7. Тўсикларга мардона дош беринг. Йўлинига содир бўладиган турли салбий воеа-ходисалардан ўзингизга тегишилича холоса чиқаришга олади.

8. Бошлиқ қандай кўрсатма берасин, жавобингизни ҳамиша: "Лаббай!" бўлсин! Бошлиғингизнинг тутуруқиззаси талабларини ҳам ўрнингизда куч топа олинг. Яхин орада бошлиқ сизнинг нақадар ақлли ва фахм-фаросатли ходим эканингизга тан беради ва унинг икрори сизнинг фойданлигига хизмат килади.

Муассислар: Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар қўмитаси, Болалар жамгармаси ва «Соғлом авлод учун» Ҳалқаро жамгармаси

Оила ва жамият

Фойдаланилмаган кўйёзмалар таҳлил қилинмайди, муаллифларга кайтарилилмайди, ёзма жавоб қилинмайди.

Газетадан кўчириб босилганда «Оила ва жамият»дан олинганилиги албатта қайд этилсин.

БОШ МУҲАРРИР: ДИЛБАР САИДОВА

Кабулхона: (Тел. ва Факс) 133-28-20
Табриклар, эълонлар: 133-04-50
Бўйимлар: Оила - 133-04-35, 134-25-46
Бухгалтерия: 132-07-41

Газета «Шарқ» нашриёт-матбаа компанияси босмахонасида чоп этилади. Тошкент. Буюк Турон кўчаси, 41-йд.
Босишига топшириш вакти - 20.00
Босишига топширилди - 21.00
Газета таҳририят компютер базасида терилид ва саҳифаланди.

ХОМИЙ: «Матбуот тарқатувчи» Ақциядорлик компанияси**ОБУНА ИНДЕКСИ - 176**

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида № 33 рақам билан рўйхатга олинган. Буюртма Г - 736. Формати А-3, ҳажми 4 босма тобоб. Адади - 19112
Саҳифалори - Ақбар ШОДИЕВ.
Рассом - Гулнора РАҲМОН.
Навбатчи - Н. Йўлдошева.
Мусахих - С. САЙДОЛИМОВ.